БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 ЙИЛ 22 ИЮНЬ ЖУМА
№ 117 (13.553)
Баҳоси 5 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИНИНГ БОШ НАШРИ •

МУСТАҚИЛЛИК ДЕКЛАРАЦИЯСИ

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳурияти Олий Шўроси:

Ўзбек халқининг давлат қурилишидаги тарихий тажрибаси ва таркиб топган бой анъаналари,

ҳар бир миллатнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини таъминлашдан иборат олий мақсад ҳақи,

ҳар бир кишининг фаровон ҳаёт кечиришини таъминлашни олий мақсад деб билган ҳолда,

Ўзбекистон халқларининг келажаги учун тарихий масъулиятни чуқур ҳис этган ҳолда,

халқаро ҳуқуқ қоидаларига, умумбашарий қадриятларга ва демократия принципларига асосланиб,

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг давлат мустақиллигини эълон қилади.

1. Ўзбекистон ССРнинг демократик давлат мустақиллиги жумҳуриятнинг ўз ҳудудида барча таркибий қисмларда олиб бориладиган ташқи муносабатлардаги танҳо ҳокимлигидир.

2. Ўзбекистон ССРнинг давлат ҳудуди чегараси даҳлсиз ва бу ҳудуд халқининг муҳокамасига қўйилмай туриб, ўзгартирилиши мумкин эмас.

3. Ўзбекистон ССРда давлат ҳокимияти унинг ҳудудига кирадиган барча таркибий ва бўлинмас қисмлари устидан амалга оширилади ва шу ҳудудда яшайдиган аҳолига тааллуқлидир.

4. СССР Олий Шўроси қабул қиладиган қарорлар Ўзбекистон ССР Конституциясига мувофиқ Ўзбекистон ССР Олий Шўроси томонидан тасдиқланганидан кейингина Ўзбекистон ССР ҳудудида кучга эга бўлади.

5. Ўзбекистон ССР давлат ҳокимияти ваколатига Ўзбекистон ССР ички ва ташқи сиёсатига тегишли барча масалалар киради.

6. Ўзбекистон ССР халқаро ҳуқуқнинг асосий принципларини тан олади ва ҳурмат қилади.

7. Ўзбекистон ССР иттифоқдош жумҳуриятлар ва бошқа давлатлар билан ўзининг сиёсий, иқтисодий, маданий ва бошқа муносабатларини шартномалар асосида белгилайди ва амалга оширади.

8. Ўзбекистон ССР ўзининг тараққиёт йўлини, ўз номини белгилайди ва давлат белгиларини (герб, байроқ, мадҳия) ўзи таъсис этади.

9. Қорақалпоғистон Мухтор Совет Социалистик Жумҳурияти мустақиллигини мухтор жумҳурият Конституцияси таъмин этади. Ўзбекистон ССР унинг Асосий Қонуни ва Ўзбекистон ССР Конституцияси асосида Қорақалпоғистон МССЖ манфаатларини ҳимоя қилади.

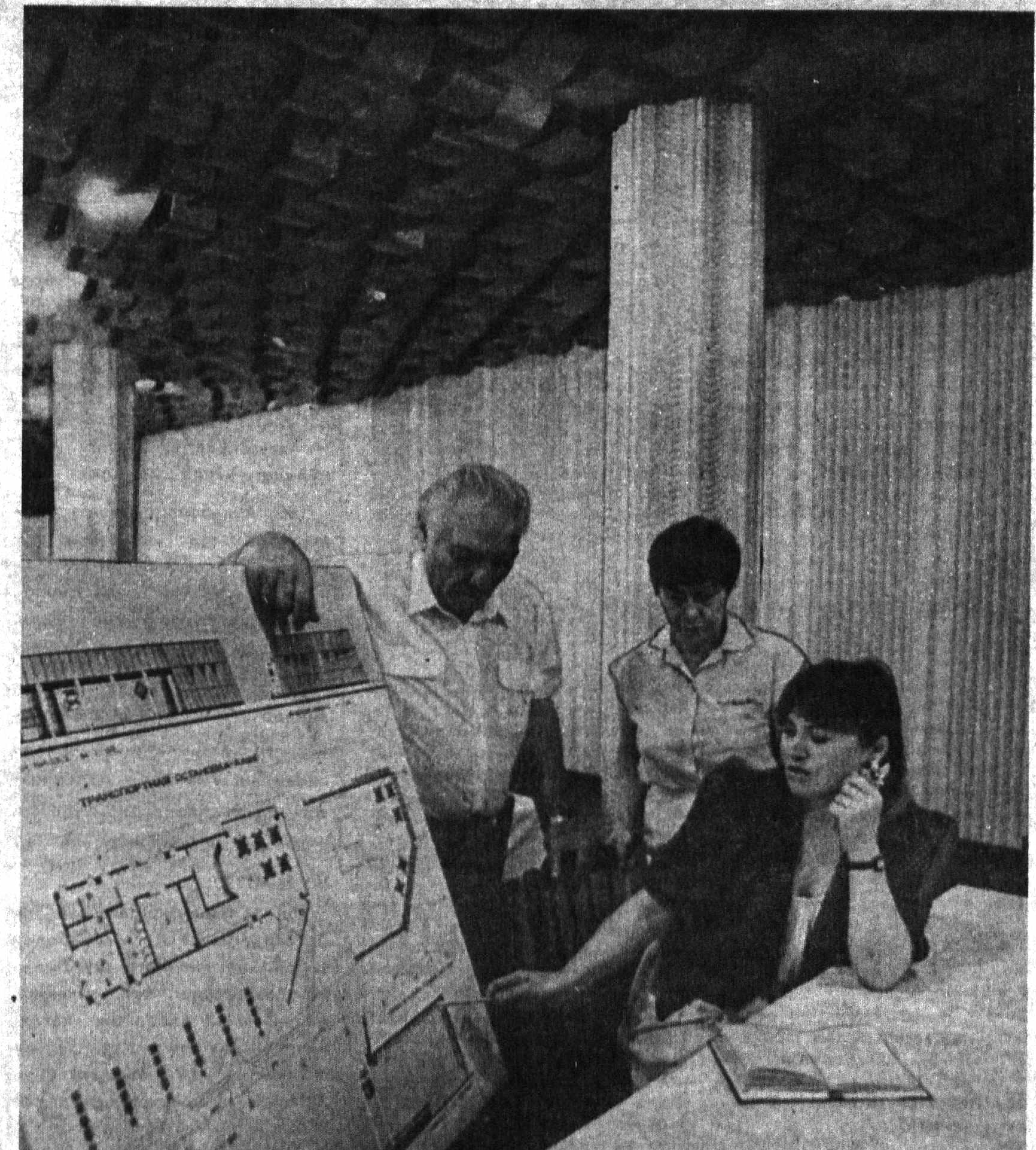
10. Ўзбекистон ССРнинг қонун чиқарувчи ҳокимияти Ўзбекистон ССР давлат мустақиллигини амалга ошириш учун зарур бўлган қонунларни ишлаб чиқади, Ўзбекистон ССРнинг сиёсий ва иқтисодий системалари таркибини ва қурилишини белгилайди.

11. Ўзбекистон ССР Олий Шўроси умумхалқ муҳокамаси асосида демократик ҳуқуқий давлат тузишга Қарор қилганини билдиради. Ўзбекистон ССРда яшаётган барча миллат ва элатларнинг қонуний, сиёсий, иқтисодий, этник, маданий ҳуқуқларига ҳамда она тиллари ривожлантирилишига кафиллик беради.

12. Ушбу декларация Ўзбекистон ССРнинг янги Конституциясини ҳамда янги иттифоқ шартномасини ишлаб чиқиш учун асосдир.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ ШЎРОСИНИНГ ИККИНЧИ СЕССИЯСИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ

Тошкент шаҳри, 1990 йил 20 июнь.

Тошкент тўқимачилик комбинатида нафақат дам олиш хоналари кўрки, балки ишлаб чиқариш хоналарини ҳам алоҳида безашга катта эътибор қаратилмоқда. Чунки бунга ишчиларнинг кайфияти, соғлиги демак, ишлаб чиқариш кўрсаткичлари ҳам боғлиқ. Шу мақсадда корхонага малакали меъмор ишга олинган.

СУРАТДА: корхона меҳнат жамоаси кенгашининг раиси И. Луспиян, касаба уюшмаси ташкилоти раиси Г. Здрюмова ва меъмор Э. Левченко корхонадаги қаҳвахона лойиҳасини муҳокама этишмоқда.

Б. ЮСУПОВ сурати, (ЎзТАГ).

Қутлуғ тўйинг муборак, Хоразм комсомоли!

МОСКВА. 1990 йил 19 июнь.

УРГАНЧ. Вилоят комсомол қўмитасига.

ВЛКСМ Марказий қўмитаси Хоразм вилояти комсомоллари ва бутун ёшларини комсомол ташкилотларида муҳим воқеа — 70 йиллик юбилей билан чин кўнгилдан самимий табрик этади. Ишонамизки, вилоят комсомоллари халқимиз ҳаётини қайта қуриш ва демократиялаштиришда ҳар доим фаол иштирок қилаверадилар. Воҳада совет ҳокимиятини ўрнатиш, ёшлар ташкилотини тузишда фидоийлик кўрсатган фирқа ва комсомол ветеранларига эзгу тилакларимизни билдирамиз.

ВЛКСМ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби В. ЗЮКИН.

ФИДОЙИЛАР

Хоразм комсомолининг элимиз тарихига зарҳал ҳарфлар билан битилган ёрқин саҳифалари бор. 22 комсомол фожиаси ана шундай ўчмас ёдномалардан бири.

Улар жами икки юз нафар бўлишган. Илм олиш истаги билан ёнган оловқалб комсомоллар. Йигирма икки нафарига бу бахт насиб этмади.

Уч хонлик даврида Ўрта Осиё маданияти қолоқликка юз тутгани, ўзаро урушлар, биродаркушлик юришлари халқларни афтода аҳволга олиб келгани маълум. Чор Русиясининг босқини аҳволни ўнглагани йўқ, халқ икки томонлама зуғумга учради...

1924 йил «Инқилоб қуёши» рўзномасида босилган мақолага ишонадиган бўлсак, комсомолнинг ижтимоий таркиби қувонарли эмасди. 2 минг нафар комсомолдан атиги ўн нафари ўрта маълумотга эга бўлган. Малакали кадрларга эҳтиёж баланд эди. Шуни эътиборга олиб, Хоразм Коммунистик фирқасининг II қурултойи малакали маҳаллий кадрлар тайёрлаш учун ихтисос мактабларига 200 нафар комсомол-ёшни юборишга қарор қилди.

Бир ой ичида комсомоллардан тушган аризалар ўрганилди, бу борада махсус комиссия иш олиб борди. Ниҳоят фаол ёшлар танлаб олиниб, улардан 40 нафари Москвага, 10 киши Қозонга, 110 нафари Тошкентга жўнатиладиган бўлди. Улар орасида етти нафар хотин-қиз ҳам бор эди.

Кетиш олдидан Хива шаҳридаги Нуруллабой маъмурий биноси олдида митинг бўлиб ўтади. 21 август куни ёшлар А. Муллаёров ва М. Одамов бошлиғида икки гуруҳга бўлинадилар.

М. Одамов Муллаёровнинг гапига қулоқ солмай, ундан бир кун кейин кичкина қайиқда йўлга тушади. Дарё бўйлаб бир кун юрмасдан шу яқиндаги овлоқ жойда пойлаб турган босмачи тўдасига дуч келадилар. Қайиқ ўққа тутилади. Таъқиб узоқ давом этади. Қаршилик кўрсатиш учун куч оз эди.Ноилождикдан комсомоллар қирғоққа чиқишга мажбур бўлишади.

Асир тушган комсомол ва коммунистлар орасидан М. Одамовни таниб олишади. Босмачилар бошлиғи Дурди Қилич унга қараб: «Бозорларда, байрам, йиғинлардаги ваъзхонлигингни қил. Мана, минбарга чиқ, диндан қайтган кофир», дейди. Хива ёшлари Марказий Қўмитасининг биринчиси раиси бўлган, кейинги вақтда вилоят фирқа қўмитасининг котиби бўлиб ишлаган, П. Қутлимуродов шундай жавоб қайтарган: «Жаллод эканлигингни биламиз. Қўлингга тушган эканмиз, билганингни қил. Бироқ бизни йўқотолмайсан. Минглаб ўринбосарларимиз бор, улар сизларни ер билан яксон қилишади!». Бу нафратли, айни пайтда мард сўз инқилоб душманларининг юрагига тиғдек санчилган.

1924 йилнинг 25 августида калтаклаб қўйиб юборилган ўн нафар ўспирин Хўжайлига ўлар ҳолатда етиб келадилар. Тез фурсатда ҳалок бўлган 22 нафар маърифат қурбонининг жасадлари топилиб, иззат-ҳурмат билан дафн қилинади... 3, 4, 5 сентябрь кунлари бутун Хоразмда миллий мотам эълон қилинади.

1927 йилда Дурди Қилич тўдаси тор-мор қилинади, ўзи эса асир олинади. Тошҳовузда бўлиб ўтган халқ судида Дурди Қилич олий жазога — отишга ҳукм қилинади.

Узоқ ўлкаларга илм излаб бораётиб, тенгсиз курашда ҳалок бўлган, энг оғир дамдада эътиқодига содиқ қолган 22 ёшнинг хотирасига ўша пайтдаёқ Хўжайли ва Урганчда ёдгорлик ўрнатилади. Кейинчалик Хивада катта ҳайкал очилади.

Н. ШЕРОВ,
Ичон қалъа музей-қўриқхонаси катта илмий ходими.

3-бетга қаранг!

БИЗ БОЗОРДА ЭМАСМИЗ-КУ!

Ҳозир комсомол фаолиятида вужудга келган аҳволни ўзимча чуқур таҳлил қилганимда, бизнинг сиёсий етуклигимиз эҳтирослардан устун бўлиши керак, деган хулосага келаман. Чунки, эҳтиросларга керагидан ортиқ берилиб кетишимиз бизни боши берк кўчага киритиб қўймоқда. Яъни, ишимизда вужудга келган бирор-бир муаммони ҳал этиш йўлларини қидириб топишга назарий-амалий жиҳатдан ёндашиш ўрнига, ўзимиз сезмаган ҳолда эҳтиросларга берилиб, асосий мақсаддан узоқлашаяпмиз. Аксарият ҳолатларда эса ўзимизнинг шахсий манфаатларимизни ҳамма нарсадан устун қўйишга уринаяпмиз. Ҳаттоки, минбардан туриб эҳтиросларимизни жунбушга келтириб, бизнинг асосий ишимизга таъсир кўрсатаётганларни қарсаклар билан олқишлаяпмиз.

Юқоридаги каби ҳолатларнинг гувоҳи бўлганимда ҳали бизда баҳслашиш, фикримизни тўғри ифода этиш, бир-биримизни тинглай билиш маданияти етишмаётганлигини ҳис этаман. Билишимча, бунга комсомолни ёшларнинг ижтимоий-сиёсий ташкилоти, деб номланиб келганлиги билан уни шу даражага кўтарила олмаганлиги ҳам сабаб бўлаётгандир. Чунки сиёсий етуклик, бирлик бўлмаган жойда ташкилот ҳам бўлмайди. Нимагадир худди шу муаммо комсомол ходимларини у қадар ташвишга солмай келди. Биз комсомолнинг иқтисодий мустақиллигини таъминлаш йўли билан барча мавжуд муаммоларни ижобий ҳал этамиз, деб ўйладик. Ёшларни комсомол сафига қабул қилиш вақтида ҳам буни ҳисобга олмадик.

Тўғри, комсомол учун иқтисодий мустақиллик жуда зарур. Айниқса ҳозирги шароитда кўп нарса мана шунга ҳам боғлиқ. Бироқ, иқтисодий мустақилликнинг ортидан қувиб, сиёсий-ташкилий ишларни ўз ҳолига ташлаб қўймаслигимиз керак. Балки бу муаммони ҳал қилиш учун комсомолда ҳозиргача мавжуд ҳар хил кераксиз чиқимларни, шунчаки ойликхўрларни қисқартириш зарурдир. Бошланғич комсомол ташкилотлари бошқа ишдан озод этилган комсомол ходимларисиз ўз-ўзини бошқариш иш услубига ўтиш йўли билан иқтисодий мустақилликка эга бўлишлари, ўз маблағларини мустақил ишлатишга эришишлари керакдир. Изласак бу муаммони адолатли ҳал қила оламиз.

Ёшлар комсомолдаги сиёсий муҳит ўзларининг сиёсий қарашларига тўғри келганлиги учун унга аъзо бўлиб киришга интилишлари керак, деб ўйлайман. Ўшандагина ҳар бир ёш ўзи аъзо бўлиб турган комсомол ташкилотининг мавқеини қайта тиклаш учун курашиши мумкин.

Кези келганда шуни айтиш керакки, кўпинча биз комсомолнинг сиёсий ҳаракатини жуда тор доирада тушунамиз. Натижада сиёсий курашни сиёсатбозликдан ажрата олмаймиз. Аслида мана шу сиёсий кураш замирида ёшларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётимизга муносабати ўз ифодасини топиши зарурлигини англаб етмаймиз. Аниқроқ қилиб айтганда, мана шу сиёсий ҳаракатимиз ёшларнинг ўқиши, меҳнат қилиши, ҳар томонлама таъминланган инсон сифатида яшаши учун кураш эканлигини сезмаймиз. Айни вақтда бу вазифани сиёсий жиҳатдан жипслашган ташкилотгина бажариши мумкин эканлигини тушунтириб беролмаяпмиз.

Мен ҳар қандай вазиятда ёшлардаги фикрлар хилма-хиллиги учун муҳит яратиш зарур, деб ўйлайман. Чунки айнан шу жараёнда янгиланиш вужудга келади. Бироқ бу жараён ёшлар ташкилоти фаолиятини тартибга солиб турувчи қонун-қоидаларни, интизомни бутунлай инкор этмасдан, уни янада такомиллаштириб бориши зарур.

Сўнгги пайтларда комсомол фаолиятида нохуш бир ҳолат вужудга келмоқда. Биз талабни бир ёқлама қўйишга одатланиб келаяпмиз. Аввал ҳар биримиз ўзимиз комсомол учун нима бера олганимизни ҳисобга олмасдан ундан керагидан ортиқ нарсаларни талаб қилаяпмиз.

Гоҳида бозорда юргандек шартлашишга, савдолашишга ўтиб олаяпмиз. Бу билан биз комсомолдаги интизомни йўққа чиқараяпмиз. Масалан, айрим комсомол аъзолари, баъзи бир бошланғич комсомол ташкилотлари юқоридагилар олдига «агар бизга мана бу масалани ҳал этиб бермасангиз, комсомол аъзолик бадалини тўламаймиз, ёки оммавий равишда комсомол сафидан чиқамиз», — дея шарт қўйишга ўтиб олишаяпти. Бу билан улар барча масъулиятни юқоридагилар зиммасига юклаб ўзларини ҳамма ташвишлардан бира тўла холи қилмоқчи бўлишаяпти. Аслида улар комсомол аъзоси бўлиш билан бир ёки бир неча кишининг манфаатлари йўлида хизмат қилмасликларини тушунмаяптилар, чамамда.

Бугун комсомолда ҳеч кимни мажбурлаб ушлаб туриб бўлмайди. Шунинг учун комсомол сафидан чиқмоқчи бўлган ёшларнинг йўлини тўсиш шарт эмас. Лекин ҳар кимга уни карвонсаройга айлантириб қўйишга йўл қўймаслик керак.

Ҳамкасбларимдан бири бизда шу кунгача аксарият ёшлар комсомолга фирқа сафига ўтиш учун вақти-соати келиб юқорироқ лавозимларни эгаллаш учун аъзо бўлиб киришган, — деганди. Менимча, ҳамкасбимнинг гапида жон бор. Масалан, ҳозиргача комсомол сафидан ўз хоҳиши билан чиқаётганларнинг катта қисмини зиёлилар ташкил қилаяпти. Демак, менимча, фирқа аъзоси бўлмасдан туриб, юқори лавозимларга кўтарилиш мумкинлигига ишонч ҳосил қилганлиги учун ҳам, комсомол аъзоси бўлиш унчалик шарт эмас, деган хулосага келаяпти. Лекин улар комсомол сафидан чиқишларига бошқа ҳар хил сабабларни рўкач қилиб кўрсатишаяпти.

Мени ўйлантираётган нарса юқоридагидек хулосага келаётганларнинг аксарият қисмини ёш ўқитувчилар ташкил қилаётганлигидир. Менимча агар ўқитувчи тўлақонли тарбия берувчи бўла оламан деса, ўқувчилар орасида ўзининг ожизлигини ошкор қилиб қўймаслиги керак. Ҳозир уларнинг комсомол сафидан чиқиши ўқувчиларида нохуш кайфият туғдириши мумкин. Чунки бундай ўқитувчилар ўзининг сиёсий қарашларидан чекинишлари билан қатъиятсизликларини ошкор қилиб қўядилар. Бу эса ўқувчининг ўқитувчига нисбатан ишончининг йўқолишига олиб келади.

Бугун кимлардир комсомол ўз мавқеини қайта тиклай олмайди, деган хулосага бориб, ундан чиқаяпти, кимлардир бунга ишониб комсомол сафига аъзо бўлиб кираяпти. Демак, комсомол тугатилиб кетади, дейишга ҳали эрта.

Собир ПРИМОВ,
Шаҳрисабз шаҳар комсомол қўмитаси комсомол ташкилотлари бўлими мудири.

Чинобод ип йигирув ва тўқув фабрикасида йилига 1500 тонна ип йигирилади. Бунда корхона йигирувчиси Жамила Эркаеванинг ҳам ҳиссаси бор. У ўзига тегишли уч дастгоҳда ҳар сменада 80-100 килограммдан сифатли ип йигириб, илғорлардан бири бўлиб келяпти.

СУРАТДА: Жамила Эркаева. А. МИРЗАЖОН сурати.

ВИЛОЯТ КОМСОМОЛ ҚЎМИТАСИНИНГ ПЛЕНУМИ

Наманган вилоят комсомол қўмитасининг II пленуми бўлиб ўтди. Унда қуйидаги масалалар кўрилди: вилоят комсомол қўмитасининг ВЛКСМ XXI съезди қарорларига муносабати ва шундан келиб чиқадиган вазифалар ҳақида; вилоят комсомол қўмитасининг аъзоси ва аъзоликка номзодлар мақоми ҳақида; қўмита аъзолари ва аъзоликка номзодлардан иборат комиссиялар ҳақида; 1990 йилги бюджет ҳақида; вилоят комсомолларининг 20-ҳисобот-сайлов конференциясида билдирилган танқидий фикр ва мулоҳазалар ҳақида; ташкилий масала.

Биринчи масала юзасидан вилоят комсомол қўмитасининг саркотиби Муҳиддин Турсунов маъруза қилди. Иккинчи масала тўғрисида қўмитанинг котиби Мухторали Жўрабоев ахборот берди.

Қолган масалалар жойларда, бошланғич комсомол ташкилотларида кенг муҳокама этилгани учун тўғридан-тўғри музокарага ўтилди. Наманган шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби, ВЛКСМ XXI съезди делегати А. Абдуллаев, Тўрақўрғон ноҳия трактор ремонти заводи ишчиси А. Акбаров, Наманган шаҳар фирқа қўмитаси йўриқчиси З. Воҳидов, Наманган шаҳар 26-болалар уйи директори Н. Рязанцева, Поп ноҳия комсомол қўмитаси биринчи котиби А. Довулов ва бошқалар сўзга чиқиб, кескин танқидий фикрлар билдирдилар, таклифлар киритдилар.

Пленумда Ўзбекистон ЛКЁИ XXIV съездига тайёргарлик кўриш, унда вилоят комсомолларининг позициясини ишлаб чиқиш юзасидан комиссия ташкил қилинди.

Саволлар беринг!

Эркаклар ва аёллар учун жарида

Ойнаи жаҳон орқали «Он» ва «Она» деган жарида чоп этилиши ҳақидаги хабарни эшитган эдим. Бу жарида нашр этилдими!

И. ҲОЛИҚУЛОВ.
Қува.

Ҳа, бу жариданинг дастлабки нашри 200 минг нусхада чоп этилиб сотувга чиқарилган. Эркак ва аёлларга бағишланган бу махсус нашрнинг нархи олти сўмдир. (Иккаласи 12 сўм). Жарида чет эл фирмалари ёрдамида юқори сифатли қилиб босилган.

Денгиз тубидан чиқариб олинадими?

Утган йилнинг апрель ойида Норвегия денгизида чўкиб кетган «Комсомолец» атом сув ости кемамизни кўтариб олиш учун ҳаракат қилинмоқдами!

Қ. МАТЕҚУБОВ.
Хонқа ноҳияси.

Сув ости кемасини денгиз тубидан чиқариб олиш ҳақида ҳукуматимиз қарор ҳам қабул қилган. Ҳозир бунинг турли йўллари қидирилмоқда, ўрганилмоқда. Кемани денгиз тубидан кўтариб олишнинг энг қулай усули ҳақидаги таклиф учун конкурс ҳам эълон қилинган.

Муштарак қарашлар

И. Сталиннинг содиқ сафдошларидан бири Л. М. Кагановични ҳаёт деб эшитамиз. У ҳозир неча ёшда ва қарашлари қандай!

Қ. УМАРОВ.
Тошкент.

«Аргументы и факты» ҳафталикномасининг кейинги сонларида Лазар Моисеевич Каганович билан Москванинг Тушино ноҳиясида чиқадиган «Пульс Тушино» рўзномаси ўтказган мусоҳаба чоп этилганлиги ҳақидаги хабар босилган. Унда тилга олинган энг муҳим мавзулардан бири бу «яҳудийлар масаласи» эканлиги кўрсатиб ўтилган. Маълум бўлишича, бу масалада Кагановичнинг қараши «Память» («Хотира») жамияти қарашига мос келар экан. Л. М. Каганович ҳозир 96 ёшда.

Қайси касаллик кўпроқ учрайди?

Одамлар қайси касалликдан кўпроқ жабр тортадилар!

Ж. КАРИМБЕРДИЕВА.
Тошкент.

Биз одатда кишиларнинг бевақт ўлимига юрак-қон томир касалликлари, диабет, рак, нафас олиш аъзолари касалликлари сабаб бўлади, деб ўйлаймиз. Бироқ ишлаб чиқаришда йўқотилган кунларга қандай касалликлар сабаб бўлишини таҳлил қилсак, бутунлай ўзгача манзаранинг гувоҳи бўламиз. «Союзмедикформ» бирлашмаси 1985—1988 йилларда аҳоли соғлиги даражасидаги ўзгаришларни таҳлил қилиб, қуйидаги хулосага келди.

1988 йил бевақт ўлим туфайли 4.752 минг киши-йили йўқотилган бўлса, бу кўрсаткичнинг 28,3 фоизи шикастланиш ва заҳарланишга тўғри келади, нафас олиш аъзолари касаллиги — 23,1, юқумли касалликлар — 11, туғма хасталиклар — 6,7 фоизни ташкил қиларкан. Рак ва юрак-қон томир касалликлари туфайли ўлим эса бор-йўғи 6,1 ва 4,7 фоиз экан.

Ишлаб чиқаришда ва аҳоли ўртасидаги ўлим сабаблари турли хил эканлиги шу билан ифодаланадики, қон айланиш, нафас олиш аъзолари касалликлари, шунингдек рак туфайли асосан катта ёшдаги, яъни ишламайдиган кишилар вафот этмоқдалар.

Ишлашга лаёқатсиз бўлиб қолиш сабабларига янгича нуқтаи назар соғлиқни сақлаш соҳасидаги устун йўналишларни белгилашда ёрдам бериши, шубҳасиз.

ЁШЛИК

Вилоят комсомол қўмитасининг «Хоразм ҳақиқати» рўзномасидаги нашри меҳмонимиз

ЭНГ ЯХШИ ИСТАКЛАРИМИЗ СИЗГА

Улуғ инқилобнинг дастлабки қайноқ йилларида туғилган, илм-маърифат, бунёдкорлик дунёсига дадил юз бурган, байналмилаллик руҳига йўғрилган Хоразм комсомоли 70 ёшга тўлди. Бугун биз янги ҳур ҳаёт сари илк йўл очган, биринчи комсомол груҳларини тузган, йигит-қизлар турмушига маърифатдан нур сочган, қатағон йилларида жасоратли ўғлонларидан ажраган ва бунёдкорлик ишларига шижоат, журъат қанотин боғлаган, ҳар жабҳада ибрат кўрсатган кашшоф комсомолларнинг номларини зўр ҳурмат ва фахр-эҳтиром ила тилга оламиз ҳамда уларга ўзимизнинг эзгу-тилакларимизни йўллаймиз.

Ҳозирги қайта қуриш, янгиланиш, демократиялаш жараёни ҳам мана шу боис ўтилган йўллар билан ҳамнафас, кўпгина муаммолар эса ҳамоҳангдир. Комсомол, шу жумладан, вилоят ёшлар уюшмаси катта йўл бошида турибди.

Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Хоразм комсомолини қутлуғ айём, катта байрам билан муборакбод этади ва унинг сафларида камолот мактабини ўтаган барча авлодларни, ҳозирги навқирон аъзоларини сидқидилдан табриклайди.

ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ.

* * *

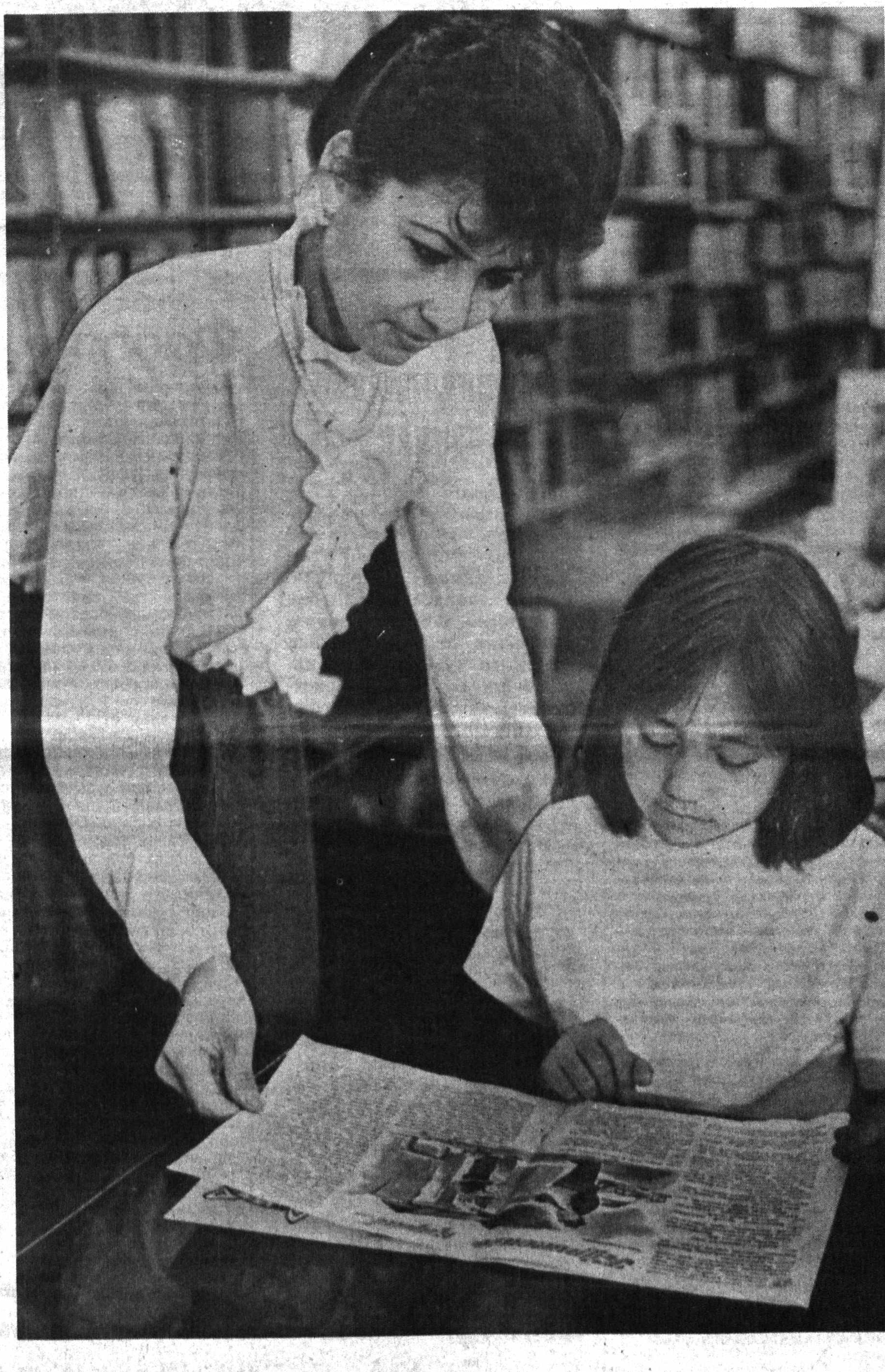
Хоразм комсомоли солномаси ҳам воҳа тарихи билан чамбарчас боғланган. Унинг зарварақларига Ўзбекистон комсомолининг жанговар отрядларидан бири бўлган вилоят комсомоли бўлган вилоят комсомолининг шонли ишлари, ташаббуслари битилган.

Бугун кўҳна ва навқирон диёр ёшлиги хонадонида катта тўй. У ўзининг ташкил топганлиги 70 йиллик санасини байрам қилаяпти. Биз ҳам маслакдош ва ҳамдўст Хоразм комсомолларини шонли байрам билан табриклаймиз.

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТ КОМСОМОЛ ҚЎМИТАСИ.

* * *

Шунингдек, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти ва бошқа вилоятлар комсомол қўмиталаридан ҳам Хоразм вилоят комсомол қўмитаси номига табрик телеграммалари келди.

Хоразм вилояти Шовот ноҳиясидаги марказий кутубхонада 83 минг китоб эҳтиёт қилиб сақланади.

СУРАТДА: кутубхона болалар бўлимининг мудираси Ойгул Мамедова китоб танлашда болаларнинг яқин маслаҳатчисидир.

Ж. ҚОЗОҚОВ сурати.

ТАРИХГА БИР НАЗАР

● 1920 йилда ХХСРнинг биринчи қурултойи бўлиб ўтди. Қурултой ишида қатнашган ва Хоразмга комсомол ташкилоти тузиш учун юборилган ВКП(б) КИМ вакиллари Ильин ва Бродскийлар ёшлар уюшмасининг тамал тошини қўйишда катта роль ўйнашди.

● 1920 йил 4-мартда Хивада, июнь ойида Янги Урганчда, 17 августда Тошҳовузда дастлабки комсомол гуруҳлари тузилади. Ўша йил 27 июнь куни Хоразм комсомол ёшлар иттифоқининг I-съезди чақирилди. Съездда РКСМнинг ҳаракатномаси қабул қилинди ва ХКЁИ КИМ таркибига кириши ҳақида қарор қабул қилинди.

Съездда тўрт кишидан иборат Марказий Қўмита сайланган. Унга Рўзмат Юсупов, Мадраҳим Саидалиев, Аҳмад Маҳмудов ва Оллаберган Заргаровлар аъзо бўлишган.

1920 йилда Хоразм комсомоли сафида минг нафар аъзо бўлиб, улар 25 та гуруҳга бирлашган эдилар.

● 1921 йил июнь ойида Хоразм Коммунистик фирқаси Вақтли бюроси ХКЁИ МҚнинг тугатиш ва ХКП МҚ қошида ёшлар билан ишлаш МҚси тузишга қарор қилади.

1921 йил 11 сентябрдан бошлаб эса Хоразм Халқ Жумҳурияти МИҚ буйруғи билан комсомол қўмиталари ва гуруҳлари МИҚнинг қўмита ва гуруҳлари деб юритила бошланади.

● 1922 йил 15 июлда РКСМ Ўрта Осиё бюроси ХКЁИнинг II съездини ўтказишга қарор қилди. Съезд ўша йили 22-26 июль кунлари Хивада Ноиб хўжа биносида бўлиб ўтади. Унда 11 та ноҳиядаги 27 комсомол гуруҳидан 45 нафар вакил қатнашган. Съездда Низом ва Ҳаракатнома қабул қилинган. Ленин бир овоздан фахрий раис этиб сайланган.

● 1924 йил январида Хоразм фирқа ва комсомол ташкилотлари йўл қўйган баъзи камчиликлардан фойдаланган кучлар исён уюштирдилар. Улар қумликларда макон топган Жунаидхон билан алоқа боғлашади. Худди шундай оғир вазиятда комсомоллар етакчиси қилиб Карим Болтаев сайланади ва у янги тузилган Вақтли Инқилобий Қўмитага аъзо бўлиб киради.

Исённи бостириш вақтида комсомоллардан Жуманиёз Қурбонов ва Ниёз Девон ўғли ҳалок бўлдилар.

● 1924 йилда Туркистон, Бухоро ва Хоразм жумҳуриятлари ўрнида Ўзбекистон ССР, Туркманистон ССР, Тожикистон, Қирғизистон ва Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятлари тузилади. Миллий чегараланиш ўтказилади.

РКСМнинг Ўрта Осиё бюроси 1924 йил 29 ноябрда Туркистон, Бухоро ва Хоразм жумҳуриятлари комсомол Марказқўмларини тугатиш тўғрисида қарор қабул қилди.

ҚУТЛОВ

ХОРАЗМ КОМСОМОЛИНИНГ 70 ЙИЛЛИК ТЎЙИГА

Бугун бўлак янграр тор, дутор, камон,
Бугун жарангдордир бағишлов, назм.
Эътиқод, покликка эй дорул амон —
Ёшлик, сенга қалбдан этурмиз таъзим.
Етмиш ёш тўйингиз муборак бўлсин!
Бугун Хоразмда тантана, байрам,
Етмиш ёш комсомол уюшмасига.
Хива — Нуруллабойда ёшлар бўлиб жам,
Илк қадам ташланган бошламасига.
Етмиш ёш тўйингиз муборак бўлсин!
Беором йўлларни босган беписанд,
Ботирларнинг ўчмас нур — чироқлари.
Ишончли қўлларда бугун сарбаланд,
Озодлик, тенгликнинг ол байроқлари.
Етмиш ёш тўйингиз муборак бўлсин!
Шукурли халқимнинг ўғил-қизлари,
Нурафшон уйингиз муборак бўлсин!
Шукуҳли халқимнинг комсомоллари,
Етмиш ёш тўйингиз муборак бўлсин!

Комил АВАЗ.

БАЙРАМ МУСОҲАБАСИ

ВОРИСЛИК ҲУҚУҚИ

Бугун ташкил топганига 70 йил тўлган Хоразм комсомолининг ҳамма даврларда ўз етакчилари, раҳбарлари бўлган. Суҳбатдошимиз — вилоят комсомол қўмитасининг саркотиби Б. МЕНГЛИЕВ. Бу вазифага сайланганига бир ярим йил бўлди...

— Бахтиёр, шу кунларда етмиш йиллик тўйи кенг нишонланаётган Хоразм комсомоли ўта мураккаб, машаққатли, кўпчиликка ибрат бўладиган шонли йўлни босиб ўтган. Вақт ўтди, даврлар ўзгарди, аммо комсомол комсомоллигича қолаверди...

— Тўғри гап. Биз шуниси билан фахрланамизки, Хивада инқилоб ғалаба қозонишидан сал ўтмай ёшлар иттифоқи тузилган. Оғир йилларда ҳаётни, жамиятни, дунёқарашни бутунлай янгидан, бошқатдан қуриш ишида ёшлар ўта фаоллик кўрсатишган. Узоқ — 20-йилда ўз сафига етиги минг нафар аъзони бирлаштирган Хоразм Коммунистик Ёшлар Иттифоқи (ХКЁИ) бугунга келиб, биргина вилоятимизда бир юз олтмиш минг нафардан зиёд аъзоси бўлган коммунистик, ленинчи ташкилотга айланган.

— Кексалар билан суҳбатлашганда, одатда «Биз ўша даврларда фаол эдик», «Уч-тўрт нафаримиз қанча ишлар қилдик» деб, 20-30-йиллардаги комсомолларни мақташади. Нима, ҳозирги комсомоллар ўша биринчилардан кўра сустмилар!..

— Комсомол ветеранларининг фикрларида жон бор. Ўша даврда комсомоллар фирқа белгилаб берган вазифани ҳал қилишда ўта фаоллик кўрсатишган. Масала жойнинг ўзида ечилган, ишни чўзиб юриш, ҳал бўлиши мумкин бўлган нарсани муаммога айлантириш дегани бўлмаган. Энди бунинг сабаблари бор. Биринчи комсомолларнинг бутун кучи ўз ташкилотларини кенгайтириб бориш, янги аъзолар танлаш — бош мақсад ҳисобланган. Ҳозирда-чи? Комсомол қўмиталари шуғулланадиган йўналишнинг аниқ сонини ўзимиз ҳам билмаймиз. Бунинг устига жамият ҳаётида кунора рўй бераётган ўзгаришлар, сиёсий, иқтисодий, маданий инқирознинг кучайганлиги янгидан-янги муаммоларни келтириб чиқармоқда. Бизнинг кучимизни тағинда бўлиб, янги-янги йўналишларга ташлашмоқда. Чўзиб ўтиришнинг ҳожати йўқ, сўнгги бир-икки йилда кескинлашган масалалардан бири ёшлар ўртасида ишсизлик. Жумҳуриятимизнинг турли бурчакларида рўй берган нохуш воқеалар, норозиликлар, жиноятчилик ўсиб боришининг бош сабаби ўша — ишсизлик. Ёки бизнинг музофотимиздаги экологик вазиятнинг кескинлашишини олайлик.

— Шу масалаларни ҳал қилиш учун аниқ қилинаётган ишлар борми!

— Экологиядан бошлай қолай. Ҳозир Ҳоразмда ичимлик суви кескин муаммога айланган. Туямўйин—Урганч қувурли сув йўли кўп маблағ ҳисобига қурилди. Ҳамон ишга тушмади. Қолаверса қувур сувининг табобат ўлчамларига ҳамма вақт тўғри келиши қийин. Шуни эътиборда тутиб, биз Қўшкўпир ноҳиясида тажриба сифатида сув тозалайдиган қурилма ўрнатгандик. Ўзини оқлади. Эндиликда ниятимиз: Орол денгизи яқинида жойлашган «Қизилжар» ва «Дўстлик» давлат хўжаликларида худди шундай қурилмаларни ишга тушириш. Кейинча имконга қараб, шифохоналарга ва чорва фермаларига ҳам шундай қурилмалар ўрнатамиз.

Ишсизлик масаласига келсак. Ҳозир деярли ҳамма шаҳар ва ноҳияларда ёшлар марказлари ишлаб турибди. Аста-секинлик билан тижоратга ўрганаяпмиз. Қадим Хоразмнинг маданий ёдгорликларини кўришга келаётган сайёҳларга хизмат қилиш, Хиванинг катта юбилейини нишонлаш арафасида комсомол қўмитаси қошида махсус уюшмалар очиш режамиз бор. Фақат булар эмас. Айтиш керак, ёшларни иш билан таъминлаш масаласи билан мунтазам шуғулланиб келмоқдамиз.

— Турли миллатлар ўртасида байналмилал тарбия масаласига қанча кўп эътибор қаратмайлик, охир оқибатда барибир мамлакатимизнинг қай бир бурчагида нохуш воқеалар келиб чиқмоқда... Буларнинг бошловчилари сифатида ёшларни айблашади...

— Хоразм комсомоли ташкил топган пайтда Хоразм Халқ Жумҳурияти ҳудуди катта бўлган, Туркманистон ССРнинг бир қатор вилоятлари ва Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятининг катта қисми унинг таркибига кирган. Юбилей тантаналарига Оролбўйидаги барча ёшларни таклиф қилганимизнинг маъниси шу. Узоқ йиллардан буён шу ҳудуддаги учта вилоят ёшларининг дўстлик учрашувлари анъанага айланди. Бу галгиси байрам нишонланаётган кунларда Хива шаҳрида бўлиб ўтади.

— Ҳар бир давр комсомолининг ўз фидойилари, шижоаткорлари, ташаббусчилари бўлишади. Тарихни варақласак, воҳа комсомолидан ибрат олса бўладиган бошламалар, хайрли ишлар кўп. Бугунги комсомол ташкилотларининг байроқдорлари ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Узоққа бориб ўтирмай, 1968 йилда Янгиариқ ноҳия комсомол ташкилоти Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан тақдирланди. Кейинчалик Хонқа ва Янгиариқ ноҳиясига бўлинган бу ҳудуддаги хўжаликлар қишлоқ хўжалиги, чорвачилик каби соҳаларда азалдан илғор саналадилар. Олий нишон бунинг исботи. Бугунги кунда Хонқа ноҳия комсомол ташкилоти бутун фаолиятини тажриба асосида ишлашга ўтказган. Тажрибанинг дастлабки мевалари маълум. Шунингдек, ёшлар билан ишлаш, уларга яшаш, ишлаш учун шарт-шароитлар яратиш, муаммоларни илдам ҳал этиш, ташкилотнинг ички ишларини бекаму-кўст ташкил қилишда Янгиариқ ва Хазорасп ноҳия комсомол қўмиталари ибратли ишлар қилмоқдалар.

Байрам кунларида Хоразм комсомолини тузган, унинг яшаб қолиши учун ўз жонини фидо қилишни шараф деб билган, бутун умри шон-шарафларга бурканган шонли ветеранларимизни, бугунги кунда орамизда бўлмаган табаррук кишиларни чуқур ҳурмат билан ёдга олиб, уларнинг эзгу ишларига содиқлигимизни ўз амалий ишларимиз билан исботлай олишимиз керак. Шунингдек, турли йилларда бу комсомол ташкилоти сафида туриб, унинг мақсади учун курашган, тер тўккан комсомол ветеранларини байрам билан самимий қутлардим.

— Комсомол байрами кўнгилдагидек ўтишда биз ҳам тилакдошмиз!

Одатда биринчилар ҳақида ғурур билан гапирамиз. Уларга осон бўлмаган. Замон янгиланишини англаб, унга хизмат қилишни қалб амри деб билган, ўз ортидан юзлаб, минглаб ёшларни эргаштириб, ишончга сазовор бўлганларга ҳавасингиз келади.

СУРАТДА: шундай комсомоллардан бири Султон ота Аллаберганов.

Ж. ҚОЗОҚОВ сурати.

УЛАР БИРИНЧИЛАРДАН ЭДИЛАР...

1920 йил 2 февраль. Хивада инқилоб ғалаба қилди. 15 февраль куни Хива қалъасида ёш ўсмирларнинг умумий йиғилиши чақирилди. Ёшлар даврасида Акчурин ва Мусаев каби инқилобчилар сўзга чиқишди, ёшлар уюшмаси тузилганини билдиришди. Бу уюшмага дастлабки аъзо бўлиш истагини билдирган

Мадраҳим САИДАЛИЕВ
Худойберган МУРОДОВ
Матназар ХУДОЙНАЗАРОВ
Аҳмаджон МАҲМУДОВ
Раҳмат МАЖИДИЙ
Матёқуб ДЕВОНОВ
Раис РАҲИМОВ
Пўлат МАТЧОНОВ
Матназар ОДАМОВ
Аҳмад МАМЕДОВ
Карим БОЛТАЕВ
Атоулло МАЖИДИЙ
Отажон ҚУТЛИМУРОДОВ
Жуманиёз ҚАЛАНТАРОВ
Абдираҳим НИЕЗОВ
Машариф ҲАСАНОВ
Самандар САРОЙМАНОВ
Болта ШАРИПОВ
Ғоиблер ДЕВОНИЙ

лар ўз аризаларига биноан қабул қилиндилар. Шу тариқа Хоразм комсомол ташкилоти тузилди. Ташкилий бюро раиси қилиб Мадраҳим Саидалиев сайланди.

ВЕТЕРАНГА СЎЗ

Фаоллик тилайман

Сўнгги пайтда комсомолнинг обрўси тушиб кетди, деган гапларни тез-тез эшитамиз. Комсомол ветерани сифатида бу менга ҳам оғир ботади. Нега шундай бўляпти? Биз қандай ишлаганмиз?

Мен мамлакат учун оғир дамда — Улуғ Ватан уруши арафасида ВЛКСМ сафига кирганман. Фронт ортининг бутун заҳмати майиб-мажруҳ жангчилар, кексалар, хотин-қизлар ва биз ёшлар зиммасига тушган. Дам олиш нималигини билмаганмиз. Куни билан далада кетмон чопиб кечқурун қишлоқларда тарғибот-ташвиқот ишларини олиб борардик. Рўзнома ва мажаллалар кам шароитда саводли ёшлар фронт хабарларини аҳолининг барча қатламлари орасига ҳар куни етказиб, уларнинг Ғалабага ишончини мустаҳкамлашда катта ҳисса қўшишган.

1950 йили комсомол ишига таклиф қилиндим. Олти йил Гурлан ноҳия комсомол қўмитасининг иккинчи ва биринчи котиби бўлиб ишладим. Ўша даврларда комсомол яхши ишларди, обрўси баланд эди. Ҳаётнинг бирорта соҳаси, жабҳаси йўқ эдики комсомол аралашмаган бўлсин. Комсомоллар етишмовчилик, камчиликлари кўп хўжаликларни ўз оталиқларига олишар, қаттиқ назорат қилишар, режалар бажарилишига кафолат бўлишарди. Янгиликларни топиб, оммалаштириш ҳам комсомолнинг зиммасида эди. Масалан, ўша йилларда оммавий равишда қўриқ ерларни ўзлаштириш бошланганида комсомоллар умумхалқ ишининг бошида бўлишди. Ёки яхши ёдимда бор, 50-йилларда савдо тармоқларида сотувчилар етишмай қолган бир пайтда биз энг фаол комсомол аъзоларини шу тармоққа юборганмиз. Ёки бошқа мисол: ёшлардан махсус бўлинмалар тузиб, ички ишлар ходимларига жамоат тартибини сақлашда кўмаклашганмиз. Жиноятчилик камдан-кам содир бўладиган ҳодиса саналган...

Жиноятчилик ҳаддан зиёд авж олган ҳозирги кунларда комсомоллар ички ишлар ходимларига яқиндан ёрдам қўлини чўзишлари керак. Савдода, хизматнинг бошқа тармоқларида авжига чиққан қаллобликлар, олибсотарлик, харидорлар ҳақига хиёнат каби жиноятчиликларнинг пайини қирқишда комсомолларнинг фаоллиги жуда зарур, деб ўйлайман. Ошкоралик сиёсати туфайли расм-русмга кирган видеосалонларни комсомоллар ўз тасарруфларига олиб хатога йўл қўйишди. Бундай салонларнинг айрим кимсалар қўлига тушиши, улар учун пул топиш воситасига айланиши, натижада ёшлар тарбиясига ёт Ғарб фильмларининг кўрсатилиши аҳоли ўртасида норозиликлар келтириб чиқарди, комсомол обрўсига путур етказди...

Қайта қуриш тақдири ҳал бўлаётган кунларда комсомоллар эзгу ишлар бошида бўлишлари, ота-боболари жон фидо қилган манфаатлар учун курашда фидойилик кўрсатишлари керак. Уларга тилагим шу.

З. АХМАДУЛЛИН.
Гурлан шаҳри.

ХИВА МЕҲМОНЛАРНИ ҚАРШИЛАМОҚДА

ХИВА. Махсус мухбирларимиз **Р. Ҳасан** ва **С. Рустам** хабар қиладилар.

«Хоразм лазгиси» вилоят комсомоли қўмитаси уюштирган тадбирларнинг биронтасида бунчалик кўп ижро этилмаганди. Воҳа комсомолининг 70 йиллигига бағишлаб куни кеча Огаҳий номли театрда ўтказилган ёш раққосалар кўригининг якунловчи беллашуви қатнашчиларига қўйилган шартлардан бири шундай эди. Конкурсда Азиза Ниёзматова ғолиб чиқиб, чет элга бепул саёҳат йўлланмасини қўлга киритди.

Бугун хиваликларнинг севимли рўзномаси — «Коммунизмга»да иш ҳар қачонгидан қизғин. Бу ерда «Ёш ленинчи» ва ноҳия рўзномасининг комсомол юбилейига бағишланган қўшма сони чоп этилмоқда.

— Бу сондан воҳа комсомоли тарихи, ветеранлар фаолиятига оид, шунингдек, музофотдаги оғир экологик вазият ҳақида ўткир мақолалар ўрин олган, — дейди рўзнома муҳаррири Ш. Машарипов.

21 июнь куни эрталабдан бу ерга байрамда қатнашиш учун меҳмонлар кела бошлашди.

Гурлан ва Шовот ноҳияларидан, қўшни Туркманистон жумҳуриятининг Тошҳовуз вилояти ва Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти ёшларининг кўп сонли вакиллари шоду-ҳуррамлик билан кутиб олиндилар. Ёшлар орасида санъаткорлар, ижодкорлар, спортчилар бор. Байрам кунларида улар ўз санъатларини намойиш этадилар, спорт беллашувларига ўзгача руҳ бағишлайдилар.

Қадимий Хива байрам оғушида. Ўнлаб асрлардан гувоҳлик берувчи кўҳна обидалар қайта яшаргандек. Қанийди ҳар доим шундай бўлса. Хивага, комсомол ва рўзномалар байрамига марҳамат!

Вилоят комсомол қўмитаси пленумида Одамбой Жуманиёзов ўзи котиблик қилаётган Тупроққалъа даҳаси комсомол қўмитаси ёшлари қўй асраб боқишса, натижа яхши бўлишини айтганда кулганлар бўлди... Ўшанда Одамбой, айтайлик даставвал ўн бош қўй асралса, беш-ўн йилдан кейин қандай фойда келтиришни ҳисоблаганди. Кўпчилиги олий маълумотли — «ўқиган» бизга бу таклиф маъқул тушмаган. Қўй боқиш... бизнинг ишимиз эмасда...

Тупроққалъа даҳаси дегани — ёшларининг «бошини қўшиб», комсомол қўмитаси ташкил этди. О. Жуманиёзов котибликка сайланди.

Ҳозир ҳисобда уч юзга яқин комсомол аъзоси бор. Ҳисоб юритишдан қийини йўқ. Айтайлик туб аҳоли қадим-қадимдан дарё соҳилида яшаб келаётган туркман ва қозоқлар йигирма фоизни ташкил этишса, ўн фоизча оила ўша комсомол чақириғига биноан келиб, муқим яшаб қолганлар... Қолган 70 фоиз аҳоли келиб — кетиб ишлаб юрганлар, мавсумчилар...

саксонинчи йилларда йирик комсомол зарбдор қурилиши хобиласи. Вилоят ёшлари асрий қумлик майдонларда қисқа фурсатда юз олтмиш минг гектар ер ўзлаштиришди. Юксак унум билан иш олиб борилди, турар жойлар қурилди, чорвачилик фермалари ташкил этилди. Комсомол чақириғига биноан кўчиб келувчи ёшлар ва ёш оилалар кўпая борди...

Лекин, катта маблағ эвазига барпо бўлган хўжаликларнинг бири икки бўлмади, сув тақчиллиги шароитида чорва озуқаси битмади, уловидан тушови қимматга тушди. Бир пайтлар бу хўжаликлар ҳар бири бир ноҳияга бўйсунган. Орадаги масофа икки юз чақиримга яқин. Қатнашни айтинг. Кейинчалик битта давлат хўжалиги тугатилиб, қолган тўрттаси нисбатан яқин бўлган Хазарасп ноҳияси тасарруфига берилди. Ўтган йили ёзда ноҳия комсомол қўмитаси тўртала хўжалик олиб кетиш масаласи тўла бўлмаган. Шу йил ишга тушган Туямўйин сув омбори соҳилидаги «Бозиргон» кашшофлар оромгоҳи масалани ечишда илк қадам бўлди...

Дарё соҳилида бўлсада, сув тақчил. Хўжаликларда шоли экишга ҳамон барҳам берилмаган. Ўтган йил вилоят комсомол қўмитаси эллик гектар ерни ижарага олганди. Бир тийин ҳам наф олишнинг иложи бўлмади. Шоли сувсизликдан қуриб кетди..

«Бу ерларда фақат чорвачиликни ривожлантириш мумкин, — дейди Одамбой. — Масалан, қўйчиликни. Ҳозирда мавжуд тўртта хўжаликнинг ҳар бирида ўртача минг-икки минг бошдан қўй мавжуд. Натижаси ёмон эмас. Гир теварагимиз саҳро. У ерларда қўйларни бир мавсум боқиш мумкин. Қишда эса майдонлардан унидирилган озуқа бор. Бухоро қадим-қадимдан қоракўли билан дунёга танилган. Шундоқ чегарада жойлашганмиз. Нима, қўшниларнинг тажрибаларидан фойдалансак бўлмайдими?»

Одамбойнинг фикри ҳақ. Ва яна таассуфки, хўжасизлик барҳам топмаган жойда ҳар қандай бошлама йўққа чиқади. Бошқариш ускунасининг беқарорлиги, хўжаликларни гоҳ у ноҳияга, гоҳ бу ноҳияга коптокдек ирғитиш, керак-кераксиз қурилишлар билан машғул бўлиш, одамларга шарт-шароит яратиш ҳақида қайғурмаслик охир оқибатда давлатнинг миллион-миллион маблағи сарфланган жойнинг келажагини хавф остига олиб келди. Эндиликда хўжаликларни сақлаб туришнинг ўзи «етилган масалага» айланган...

Даҳада бешта мактаб бор, болалар боғчаси ишлаяпти, турар жой муаммо эмас. Ҳатто бўш ётган уйлар бор. Ёзги ва қишки клуб иш бошлаган. Комсомоллар қўлидан келгунча одамларга хизмат кўрсатишяпти, ёшларнинг маданий дам олишлари уюштирилмоқда.

Лекин, қуруқ гап билан иш битмайди. Деҳқоннинг, чорвадорнинг чўнтаги бут бўлмас экан, кўнгли бутмас. Даромад кам-да. Хўжаликларнинг давлатдан қарзи тўрт миллион атрофида. Яна қурилишлар давом этмоқда. Чорва фермалари бетондан ишланган. Қишда совуқ, ёзда иссиқ. Маҳаллий шароит билан ҳеч ким ҳисоблашмагани — шу.

Азалдан Бухоро вилоятига қарашли, асрий қумликлар исканжасидаги бу «жаннатмакон гўша»даги болаларнинг аҳволи ёз ойларида чидаб бўлмас даражага етади. Уларни вилоятдаги кашшоф оромгоҳларига мавсумда

Ҳарқалай, боридан борича фойдаланган маъқул, дейишади. Шунга риоя қилсак, Одамбой ва унинг ишчан сафдошларининг қўлларига чўпон таёғи олишни орзу этганлигини қувватламоқ керак. Хўжалик ҳисоби, ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш ва бозор иқтисодиёти деган ҳаракатлар турмушимиз ўзагига айланаётган пайтда барибир қандайдир фойдали иш билан шуғулланмоқ керак-да.

Хўш, қўйни ким боқади? Бу саволга жавоб излаб бошимизни қашлаб турган пайтда хушхабар эшитдик: Хазарасп ноҳия комсомол қўмитаси Одамбойнинг ташаббусини маъқуллади ва қўй сотиб олишга кўмаклашди.

Эндиликда қўйни комсомоллар боқишади.

Хива ноҳия комсомол қўмитаси ходимлари воҳада илк бор ташкил топган ёшлар иттифоқи ишининг давомчилари саналадилар. Шу боисдан Хоразм комсомоли 70 йиллиги тантаналари шу қадим шаҳарда ўтказилади. Байрам кунлари Туркманистоннинг Тошҳовуз вилояти ва ҚҚАССР ёшларининг дўстлик учрашувлари бўлиб ўтади, қадим шаҳарда «Ёш ленинчи» рўзномаси байрами ўтказилиши ҳам режалаштирилган.

Байрамга тайёргарликнинг ўзи бўлмайди. Бунинг учун елиб-югуриш, тантаналарнинг ташкилий томонини бекаму-кўст ўрнига қўйиш керак. Бу жараёнда вилоят комсомол қўмитаси билан биргаликда бош мезбон — Хива ноҳия комсомол қўмитаси катта куч сарфламоқда.

СУРАТДА: ноҳия ёшлари етакчилари байрамга тайёргарлик ҳақида суҳбатлашаётган палла акс этган.

* * *

Қўшкўпир шаҳри марказида ишга туширилган Ёшлар уйи вилоятда қалдирғоч даргоҳ. Ҳозирда барча шаҳар ва ноҳияларда бундай марказлар фаол ишлаб турибди. Уларда меҳнатдан бўш вақтлари кўнгилочар ўйинлар ўйлаб, маданий хордиқ чиқариш, бахт кечалари ўтказиш мумкин.

СУРАТДА: ёшлар уйининг кўриниши.

Сураткаш Ж. ҚОЗОҚОВ.

ХИВА НЕЧА ЁШДА? Дарров бир гап айтишдан ўзни тиямиз: қатағон йиллари қўрқоқлиги, турғунликнинг лоқайдлиги бор қонимизда... Бировларнинг оғзига қараб турамиз, ўзга ўлкаларда туғилган, бошқа юртларда яшаб ишлаётган бўлсаларда, ўшалар билишади. Ҳар ҳолда бизнинг тупроғимизга маданият Оврўпадан кириб келган, ўтмишда қолоқ, саводсиз, маданиятсиз бўлган ўлканинг оч-яланғоч фуқаролари ёшини қайдан билсинлар?.. Атиги бир аср муқаддам икки фоиз аҳолиси саводхон бўлган улусдан алмисоқ замони ҳикоятларини сўраб ўтиришнинг ўзи кулгили. Тўғри, эмас? «Ёшини унутган экан, демак тарихи узоқдиров...» дейсизми? Зап, синчковлигингиз борда. «Берди»сини айтишга қўймайсиз. Тушундик, жаҳоннинг саккизинчи мўъжизаси аташга лойиқ осори атиқа, кўз олар обидалар, таърифи етти иқлим ошган осмонўпар минора, мадраса-мақбараларни ким қурган бу оми ўлкада, демоқчисиз. Биз ҳам шунга ҳайронда. Ким билади, балки қачонлардир ўзга сайёралардан ташриф буюрган сайёҳларнинг юрт айланиб зерикканларида эрмакка бунёд этган ёдгорликларидир булар...

Киноямиз кўпайиб кетди. Ўзимизни сал босиб олайлик. Таажжубингиз ошиб кетмасин. Гап аслида... Хиванинг қутлуғ тўйини жаҳон миқёсида нишонлашга тайёргарликдан бошланди... Ёшини тахминан 2400 йил деб айтишди. ЮНЕСКО каби жаҳонда нуфузли ташкилот 1993 йилда бу улкан санани нишонлаш кафолатини берди. Кейин бир билағон бобомизнинг табаррук ёшларини 2500 дан кам эмас, деб айтди. Уч минг ҳақида сўз юритганлар бўлди.

Ниҳоят, Хиванинг ёши хусусида аниқ бир фикрга келиш учун илмий-назарий машварат чақирилди. Иттифоқимиз ва жумҳуриятимизнинг кўзга кўринган олимлари, тарихчилари, археологлари, этнографлари икки кун енг шимариб баҳслашишди. Ўзаро «жанг» қизғин тус олди. Кўзга кўринган бир академигимиз Хива шаҳрининг кўҳна қалъа деворлари ўрганиб кўрилганда унинг ёши 2300 га тенглигини айтиб, шаҳар ёшини ҳам шунга тенглади. Фаннинг бирорта соҳаси бўйича илмий даражамиз йўқ эсада, оддий фуқаро сифатида мулоҳаза юритдик: «Қизиқ, шаҳарликлар олдин қалъа деворлари бунёд этиб, кейин унга кўчиб ўтишдимикан? Янги иморат солгандай-а? Девор барпо қилинмасидан олдин бу ерда одам яшайдиган маскан бўлгандир?..»

Энди ўқиганимиздан гапирайлик. Агар бобомиз Абу Райҳон Беруний ёзиб қолдирган сўзларига ишонадиган бўлсак, шаҳарнинг ёши камида 3300 йил атрофида бўлиши керак. Муқаддас диний китобларимиз бизни алдамаса Хиванинг ёши 7300 йилдан ҳам каттароқ.

... Нуҳ пайғамбарнинг ўғли Сом ўз уруғлари билан кетиб бораётганида асрий қумлик устида ётиб ухлашларига тўғри келади. Сом туш кўради. Тушида уч юзта йигит қўлида машъалалар билан саф тортиб келишаётганмиш. У тушини яхшиликка йўйган. Иккинчи марта худди шу жойда қўним топганида қудуқ қазишга амр этган. Қудуқнинг суви бағоят ширин чиқади. Йўл юриб чарчаган йигитлар қудуқ сувини ичар эканлар, «эвоҳ» «ҳовоҳ» деб хитоб қиладилар. Чашма номи шу тариқа «Хевақ» деб аталади. Кейинча бу ерда шаҳар қад ростлайди.

Майли буни афсона дейлик. Аммо, Ўзбекистон Фанлар академияси Шарқшунослик институти қўлёзмалар сақламасида хатга олинган «Дили ғаройиб» номли асардаги сўзларга эътиборни қаратайлик: «Ҳивақ — Хиванинг қадимий номи Рамул. Муни бино қилган Сом ибн Нуҳким, отасининг тузатган кемасига ўхшатиб солғон ва кеманинг андозасига баробар ва ҳоло Хиваққа шуҳрат берурлар...»

Хива асрий қумликлар устида бунёд этилгани илмий асосланган ҳақиқат. Яна Беруний бобомизга мурожаат қиламиз: «Кўп ўтмай дарё оқими ва тўсиқларга дуч келиб, қипчоқлар юртига Хоразм ва Журжон оралиғидаги чўлдан ўтувчи Маздубаст ўзанидан оқа бошлади. Бу ўзан узоқ даврлар улкан майдонларнинг гуллаб-яшнашига сабаб бўлди».

Хива шаҳри яқинидан бир пайтлар Жайҳун жўшиб оққани ҳам бор гап. Балки, шу боиздир ёки қудуқ сабабдир шаҳарнинг номланиши сув билан боғлиқ. Бунинг бир неча илмий тахминлари мавжуд. Масалан, осетиялик Кайтика Бзаевнинг айтишича, «хи» сўзи қадимдан дунёнинг кўпгина мамлакатларида жой номланишларида ишлатилган. У «сув» дегани «Вақ» эса «она» деган мазмунни англатади. Хивақ шундан келиб чиқилса, «она сув» деганидир. «Хи» сўзи чечин-ингуш тилларида ҳам сув дегани осетин, гуржи, мадярларда эса «кўприк»дир. Хива қадимги хоразмий ва форс тилларида «сувлик» деган мазмунни англатган. «Хевақ» қадимги яҳудийларнинг иврит тилида «қудуқ» мазмунини беради. Демак, асли жуҳудлардан чиққан Нуҳ пайғамбарнинг ўғли Сом билан боғлиқ афсона замирида қандайдир ҳақиқат ётибди.

Сом пайғамбар қаздирган қудуқ ҳамон мавжуд бўлиб, асосан маҳаллий хом ғиштдан уриб чиқилган. Унинг гир теварагига созоқ саксовул, тош, ғиштлар ишлатилган. Етти метр чуқурликдаги қудуқ ҳозирда ишлатишга яроқсиз бўлиб, сайёҳларга томошага қўйилган...

Хива неча ёшда? Ўзбек Қомусидан тўлиқ маълумот олмоқчи бўлсак, биринчи қаторини ўқиш билан кайфиятимиз тушади — кетади. Чунки, турғунлик даврининг энг билимдон олимлари томонидан яратилган Қомусда Хивага атиги 2200 ёш берилган.

Хива балки Самарқанд, Бухоро билан тенгқурдир? Балки, Рим, Истамбул, Афина, Мемфис каби қадимий шаҳарларга тенгдошдир?

Нима бўлсада, гап Хиванинг ёшини талашиб—тортишиб ўтиришда эмас. Майли, икки минг уч юз бўлсин (жумҳуриятимизда таниқли акаде-

(Давоми 6-бетда).

ХОРАЗМЛИК ИЖОДКОРЛАР МУШОИРАСИ

ЎЗБЕК АЁЛИНИНГ ФАРЗАНДЛАРИГА ДЕГАНИ

Оёғим остида ўралашма кўп,
Жон болам, мен сени боқмоғим учун
Қозон осиб олов ёқмоғим учун,
Сенинг менга муштоқ кўзларинггамас
Аввал мол-ҳолларга қарамоғим шарт.

Қўшнилар девори паст эмас баланд,
Товуқлар дон излаб юрибди карахт.
Бошинг силамоқчи эдим, қўлим банд
Ҳар наҳор бир тухум ютмоғинг учун
Аввал товуқларга дон сепмоғим шарт.

Жон қизим, сочларинг пахмоқ, биламан,
Ҳаёлда ҳар куни ўн бор ўраман,
Дўконга... Қўлим пул кўрса... кираман
Шу сочга лентaлар тақмоғинг учун
Аввал ғўзага сув тарамоғим шарт.

Тирноғинг қорайиб кетгандир ўсиб,
Сезаман панжанг-ла юрасан тўсиб,
— Эртанг, — деб қўяман ҳар гал хўрсиниб,
Сен қишда юрмоғинг учун исиниб,
Аввал қўзиларни қайчилашим шарт.

Мен бор-у етимдай қаровчингиз йўқ,
Ишдан ортиб аҳвол сўровчингиз йўқ,
Саҳарлар кўрпага ўровчингиз йўқ,
Ўз ипим бўйнимда — измим ўзимда
Тенгларни далада қаршилашим шарт.

Мен сиз деб югуриб-елиб юрибман,
Сиздан бошқа ўзи нима кўрибман.

Улибиби ОТАЕВА.

ОНА ТУПРОҚ

Бир уюм тупроқнинг атрофида жам
Қўшни болалари «боғ-боғ» ўйнашар.
Бир-бирлари билан аҳил ва ҳамдам
Қараганим сайин ҳавасим ошар.

Болалар нақадар қувноқдир мутлоқ,
Покликнинг тимсоли — фаришта гўё,
Нечун меҳрин тортган ҳозирдан тупроқ.
Бу меҳр авлодга меросмикан-ё.

Қувнаб ўйнамоқда болалар иноқ,
Хаёлларим кетди узоқ-узоққа.
Дейман: инсон ўзи ёшлигиданоқ.
Меҳрини қўяркан она тупроққа.

Баъзан устимизга тегса-гар тупроқ.
Қоқиб юборамиз кийимдан доғин.
Ўз элингдан тушсанг мабода йироқ.
Тўтиё айлайсан Ватан тупроғин.

Она тупроғидан узмайин кўзин,
Доим таъзим қилиб юрар кексалар.
Муқаддас тупроққа тираб ҳассасин.
Ундан куч-шижоат олар кексалар.

Хазон келса гуллаб яшнаган боққа,
Япроқларнинг ранги бўлса зафарон,
Келиб бағрин қўяр она тупроққа,
Қучар уни гўё соғингансимон.

Бу замин сеҳрига, тупроқ меҳрига,
Минг йил яшаса-да тўймас ҳеч бир жон.
Муқаддас, мўътабар тупроқ бағрига
Ниҳоят вужудин бахш этар инсон.

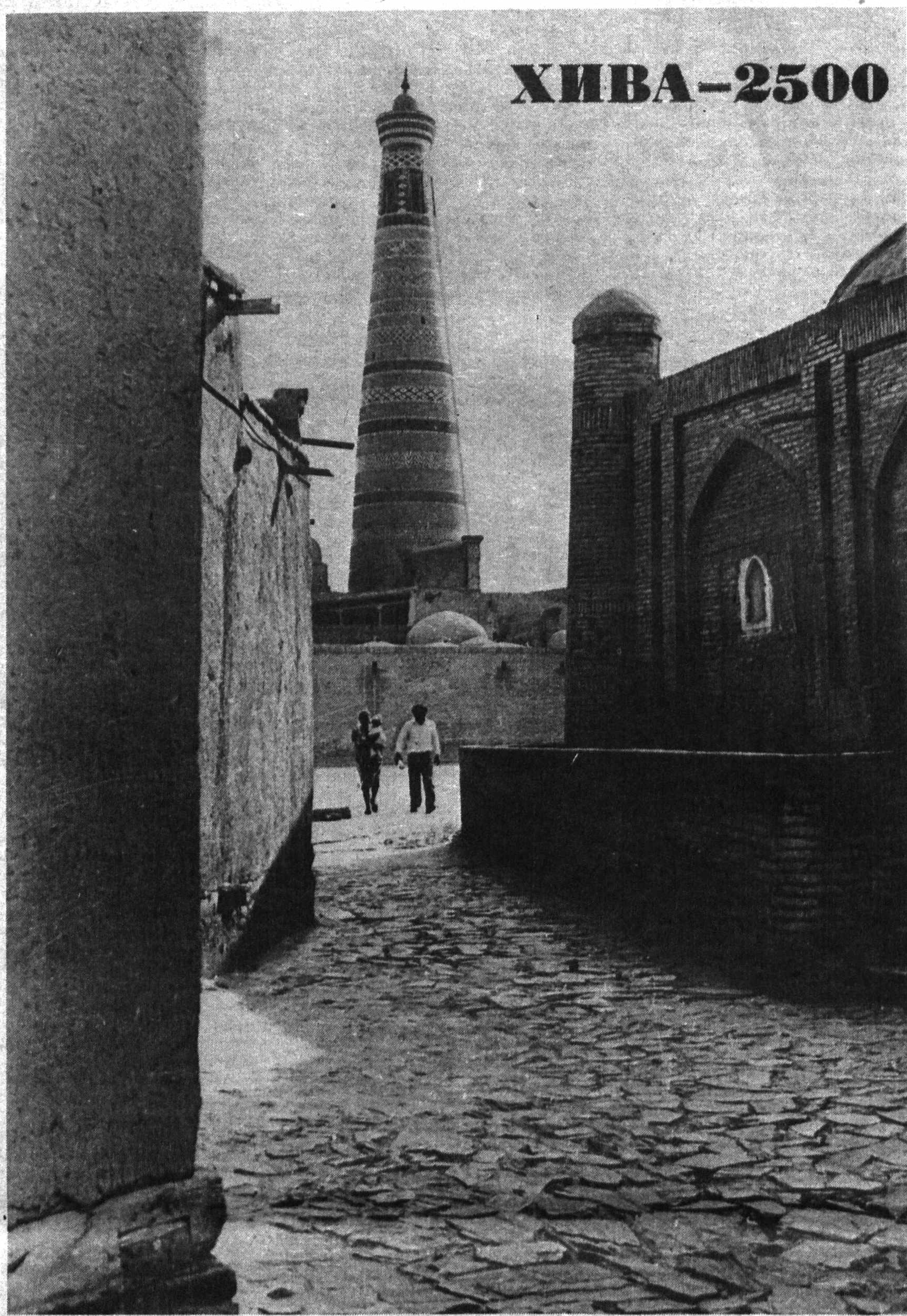
Холмурод ҚУРБОНОВ.

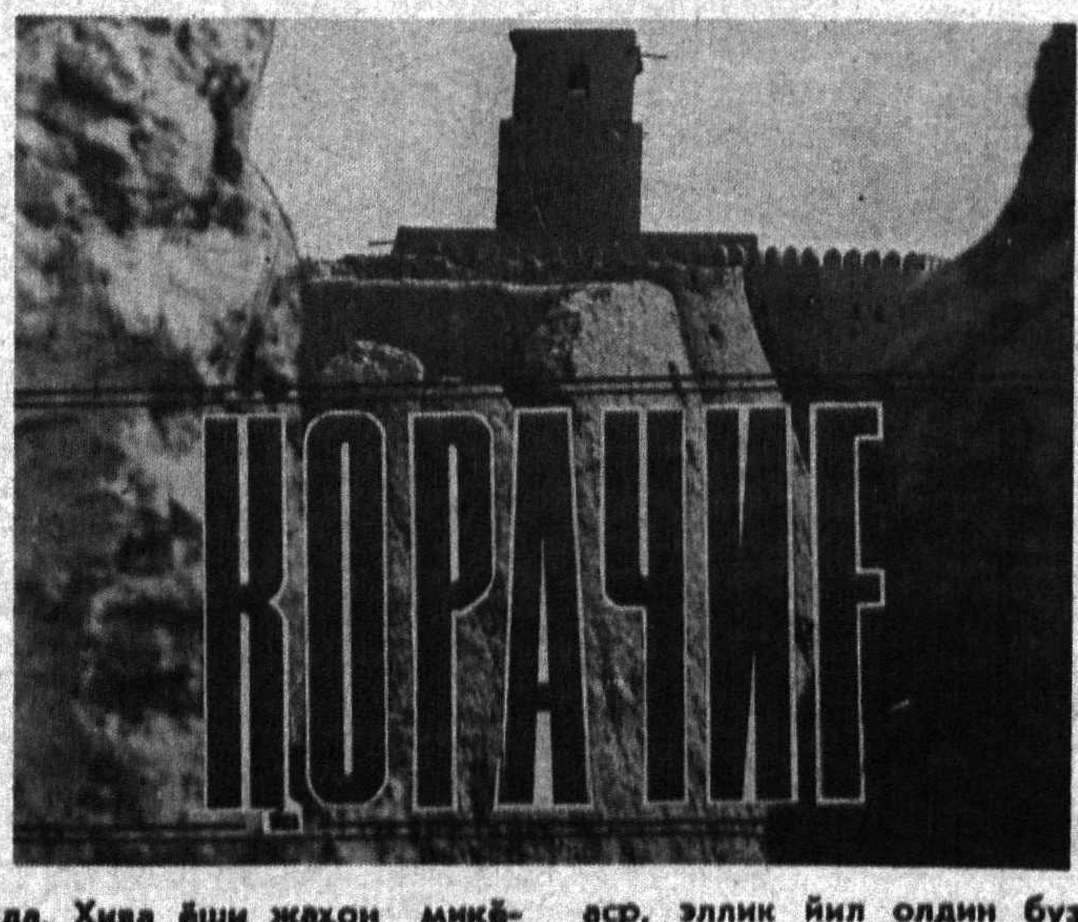
«Қиз севдим демас...»

Вужуд — нафис гиёҳ,
титрайверади.
Ҳар сўз — ҳар эпкинга бера олмай дош.
Жисмим асрий дарахт —
билмас ҳеч ҳадик,
Бир қиз тимсолида яралган бардош.
Ёниб куйиннасан,
сўзлар — қўшиннинг,
Юрагим қасрини забт қилмоқ истар.
Куйиниб-ёнасан,
толе — бахт қуши,
Бошгинангга қўниб — қўнмаслиги бор.
Гўё бошим узра айланиб оққуш,
Бир қўналга сўраб йиғлайди чунон,
Вужуд — нафис гиёҳ,
Жисмим — бир дарахт,
Бу дам сўзламоққа забон йўқ, инон!
Қизлар «севдим» деган замон йўқ инон!

Насиба ЖУМАТОВА.

ХИВА–2500

ҚОРАЧИҒ

(Боши 5-бетда)

микнинг сўзи қайтмасин!), майли уч минг дейлик (академик Масон ўпкалаб кетмасин), э борингки пайғамбар Нуҳ фарзанди Сомнинг руҳи шод бўлсин, бу ёшни етти мингдан ҳам оширайлик... Масала бошқа ёқда. Хива ёши жаҳон миқёсида нишонланар экан, биз фақатгина чет эллардан ташриф буюрадиган кишиларга «хўжа кўрсинга» эмас, бор нарсани бор қилиб кўрсатиш, йўқолиб кетаётганларини қайта тиклаш, кўз ўнгимизда нураб, адо бўлаётган, масъулиятсизлигимиз, лоқайдлигимиз эвазини бўлаётган бобомерос обидаларни сақлаб қолиш уларга иккинчи ҳаёт бағишлаш ҳақида қайғурайлик.

Бу қадим шаҳар ҳақида кўп бора танқидий чиқишлар қилишга мажбур бўлдик. Масъул ўртоқларнинг кинояли нигоҳларига дуч келганмиз, яширин туғилган муштлар бўлган... Ҳозир гинахонлик мавриди эмас. Аччиқ-аччиқ ҳақиқатларни айтиб, бир аср, эллик йил олдин бузилган адолатни қайта тиклаш пайти етди.

Айтмоқчимиз, Хивани уч аср идора этган Қўнғиротлар сулоласига тегишли бўлган олтин суви юритилган тахтни асл эгаларига — Хивага қайтарадиган вақт келди. Бу тахт рус қўшинлари 1873 йилда Хивани ишғол қилгач, икки ўртада имзоланган Гандимиён шартномасига кўра гаров тариқасида олиб кетилганди. Ҳозир у «Оружейний палата»ни безаб турибди.

Айтмоқчимиз, ўша пайтда Хива хонларининг мавжуд архиви ҳам таланган, Петербург ва Московга олиб кетилган. Бу ҳужжатларнинг аксар қисми Салтиков-Шедрин музейида сақланмоқда.

Ўрта Осиё заминидаги энг кўҳна минг ёшли Жума мачит бугун ювиқсиз, имонсиз сайёҳлар оёқлари остида хор бўлиб ётибди. Уни танга ҳисобига аёвсиз тепкилашмоқда. Мачит саҳнида турли-туман кинолар олинмоқда. Музей қўриқхона маъмурияти режани бажариш учун ҳеч нимадан қайтмайди. Худонинг ердаги уйи ҳисобланмиш, кўҳна мачитни диндорлар ихтиёрига бериш фурсати келди.

Ва ниҳоят, неча йилки эл орасида юрган миш-мишлар: «Хивани Амирқо қайта қуриб бермоқчи эмиш...», «Шаҳарни таъмирлашни фаранглар зиммаларига олишибди...», «Қувайтликлар бор харажатни қайтимсиз бўйинларига олишган экан, лекин Москов рози бўлмабди», қачон ҳақиқатга айланади. Хива бутунлигича қачон тўла таъмирланади.

ҚАДИМ маданиятимизнинг гултожи, Турон заминининг қорачиғи бўлмиш Хиванинг кечирган умрини эмас, қолган умрини ҳисоб-китоб қилиб кўрайлик. Токи Қорачиғимиз бут экан, ҳеч ким бизни сўқир деёлмайди...

Рўзимбой ҲАСАН,
«Ёш ленинчи» мухбири.

Ушбу махсус сонни вилоят комсомол қўмитаси аъзоси, «Ёш ленинчи»нинг Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти ва Хоразм вилояти бўйича ўз мухбири Рўзимбой ҲАСАН ва сураткаш мухбир Жумабой ҚОЗОҚлар тайёрлашди.

АКС САДО

«ЭКРАН МЎЪЖИЗАСИ»НИ ЎҚИБ

(«ЁШ ЛЕНИНЧИ», 1990 ЙИЛ, 17 ЯНВАРЬ).

Ҳурматли мураббий — Болтабой ака Мирзажонов, сиз яратган «экран» менда яхши таассурот қолдирди ва синф раҳбарлик ишимда анча ёрдам кўрсатди.

Мен синф раҳбарлик фаолиятимда бу янги тажриба — ҳафталик навбатчилик, ўқувчилар қўмитаси ва синф раҳбари томонидан битилган миннатдорчилик мактубларини қўллай бошладим. Бу яхши самаралар бераяпти. 1984 йилдан бери Қашқадарё вилоятининг Қарши ноҳиясидаги Жамила Жумаева номли 2-ўрта мактабда ўқитувчи бўлиб ишлайман. Мана икки йилдирки, 6 «Б» синфда ташкил этилган «Ўз-ўзини бошқариш — мусобақа доскаси» ўқувчиларнинг дарсларни ўзлаштиришларида, қобилият ва қизиқишларининг ривожланишида қўл келяпти.

Мусобақа саҳифалари ўқитувчи ва ўқувчилар томонидан тайёрланади. У синф хонасининг ён деворига илинади. Болаларнинг ўзлаштиришлари ҳисобга олиниб, учта звенога бўлинади. Улар орасида ўзаро ёрдам уюштирилади. Ҳафталик баҳоларни, ўтилмай қолган дарсларни, дарс қолдирган, кечикиб келган ўқувчиларни звено бошлиқлари қалам билан мусобақа саҳифаларига белгилаб борадилар. Ҳафта охирида мусобақа якунланади. Якунлашда ҳар бир звено аъзолари тўплаган баллдан «2» баҳолар сони, сабабсиз дарс қолдирган ва кечикиб келганлар сони олиниб, ғолиб звено ва энг кўп балл тўплаган намунали ўқувчи аниқланади.

Ғолиб чиққан ўқувчилар қўмитасининг иккита кўчма қизил байроқчаси билан мукофотланади. Байроқчаларнинг бири ғолиб звено мусобақа саҳифасининг юқорисида — махсус ажратилган жойга, иккинчиси эса улар ўтирадиган қатордаги парталарнинг биринчиси устига ўрнатилиб, ҳафта давомида сақланади. Ҳар ойнинг охирида энг кўп ғолиб чиққан звено аниқланиб, отряд Кенгашининг раиси томонидан йиллик мусобақа саҳифасига қизил юлдузча ёпиштириб мукофотланади.

Ойлик мусобақада ғолиб чиққан звено рағбатлантирилади.

Ушбу мусобақани икки ўқув йилидан буён ташкил қилиб келяпман. У ўқувчиларни ўз-ўзини бошқаришга ўргатиб, уларнинг билимга бўлган қизиқишини кучайтириб, мутолаа қилишга кўпроқ ундаяпти, уларни дўстликка, ўзаро ёрдамга, озодаликка, саранжом-саришталикка ўргатмоқда. Буни педагоглар ҳам кенгашларда алоҳида таъкидлашяпти.

Баҳриддин ИСОМОВ,
рус тили ва адабиёти ўқитувчиси.

* * *

Биз шу мақолада айтилган «ҳафталикнома»ни ташкил этиб, яхши натижага эришдик. Лекин «синф», «мактаб» экранини ташкил этиш ҳақида аниқ гап айтилмаган экан. Агар иложи бўлса, Болтабой Мирзажонов тажрибасини мукаммалроқ ёритсаларингиз.

Урал ҚУРБОНМУРОДОВ,
Сурхондарё вилояти Бойсун ноҳияси «Бойсун» давлат хўжалигининг «Даштиюз» қишлоғи.

* * *

Нега энди бу мақола «Ўқитувчилар газетаси» ёки «Совет мактаби» журналида босилмаяпти?! Назаримда, бу ерда бир гап бор. Ҳақиқатан ҳам мақола бир ўқишда зўр «янгиликка» ўхшайди. Муаллиф бу «тадқиқотни» қилиш учун қандайдир бир қоғозни чиройли ёзгани, бир қатор грамматик хатоларга йўл қўйгани билиниб турибдику. Қолаверса, ўқитувчи учун ортиқча иш-ку бу! Ўйлаб кўринг, синфда 30 та ўқувчи бўлса. Ўқувчиларнинг ўз-ўзини бошқариши учун бошқа схема бор-ку! Бу барчага маълум ва қулайдир. Унинг ўрнига айрим ўқувчилар учун «Алоқа дафтари» юритилса, ота-оналар билан алоқанинг муҳим воситаси бўлган бўлур эди. «Алоқа дафтари» эса, оддий ўн икки варақлик дафтарча тарзида юритилса ҳам бўлаверади. Болтабой Мирзажонов мўъжизасини ойлик ва чораклик қилинса мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Мен таклиф этаётган «Алоқа дафтари»да ўқувчининг хулқи, билими, олган баҳолари акс этган. Агар «Кундалик дафтар»лар тўғри юритилса, ҳамма нарса ойдин бўладику. Ўша кундаликларни текшириш учун ҳам синф раҳбарининг бир қанча қимматли вақти беҳуда кетади. Адашмасам, менинг фикримга жуда кўп ўртоқлар қўшилишади.

Абдуғаффор ОРИПОВ,
Наманган вилояти Косонсой ноҳиясидаги В. В. Маяковский номли 32-ўрта мактабнинг синфдан ва мактабдан ташқари ишлар ташкилотчиси.

* * *

РЕДАКЦИЯДАН: матбуотда чоп этилган Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг жумҳуриятимизда истиқомат қилувчи барча меҳнаткашларга Мурожаатномасида ҳам таълимнинг илғор усулларини яратаётган педагогларни қўллаб-қувватлаш зарурлиги таъкидланган. Юқоридаги фикрлар эса бир педагог тажрибасига билдирилган муносабатлардир. Ўйлаймизки, маорифимиз жонкуярлари бу ҳақда ўз сўзларини айтадилар.

Бепоён менинг Ватаним

НОВГОРОД. «Планета» ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Садко» ҳаваскорлик ашула ва рақс дастаси аъзоларининг илк бор саҳнага чиқишганига чорак асрдан ошди. Улар ижросидаги қадимий рус халқ қўшиқ ва рақслари ана шундан буён томошабинларга манзур бўлиб келмоқда.

Юқоридаги суратда электрон асбоблар пайвандловчиси, «Садко» дастаси аъзоси Н. Богдановани кўриб турибсиз.

Пастдаги суратда эса Минск шаҳридаги 93-ҳунар техника билим юрти қизлари тиккан либослар акс этган. Талабалар билим даргоҳида ўз севган касблари сирларини пухта ўрганишмоқда.

А. ОВЧИННИКОВ, Ю. ПАВЛОВ
суратга олишган
(СИТА сурат лавҳаси).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

Хориждан хабарлар

● СОФИЯ. Бу ерда буюк халқ кенгашига сайлов бўлиб ўтди. Унда Болгария социалистик партияси ғалаба қозонди. Марказий сайлов комиссияси тарқатган хабарга қараганда, БСП овоз беришнинг икки давраси натижаларига кўра янги парламентдаги 400 та мандатнинг 211 тасини олган.

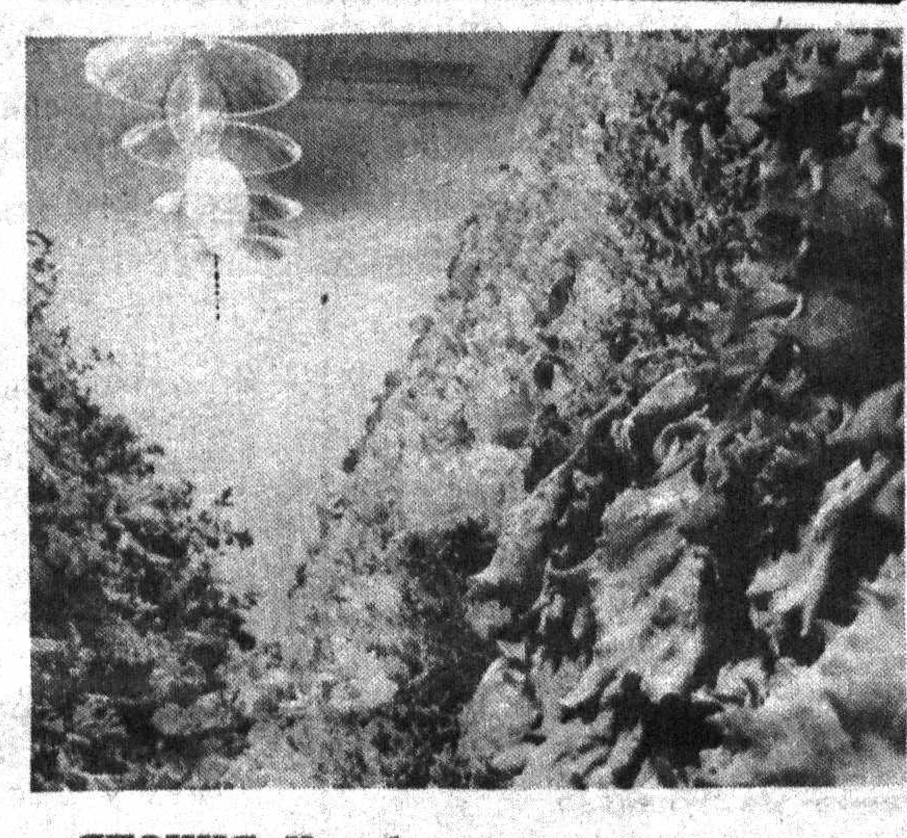
Демократик кучлар оппозициячи иттифоқи 144 та депутатлик ўрнига эга бўлган. Асосан мамлакатдаги турк ва мусулмон миллатига мансуб камчилик аҳоли вакилларига таянадиган ҳуқуқ ва эркинлик учун ҳаракатининг парламентда 23 нафар депутати бўлади. Ўн йиллар мобайнида Болгария Коммунистик партияси билан ҳукмрон уюшма таркибида бўлган Болгария деҳқонлар халқ иттифоқи атиги 16 та мандат олди. Ватан уюшмасининг парламентда иккита депутати қатнашади. Ватан меҳнат партияси ва социал-демократик партия (номарксистлар)нинг биттадан вакили парламент аъзолари сафига киради, шунингдек, парламентда икки нафар мустақил депутат бўлади.

● ПАРИЖ. Франция президенти Франсуа Миттераннинг ГДР ҳукуматининг бошлиғи Лотар де Мэзьер билан учрашуви бўлди. Германияни бирлаштириш муаммолари, шимолий Атлантика уюшмаси билан Варшава Шартномасининг ривожланиш жараёни, жамоаси хавфсизликнинг янги системасини ишлаб чиқиш учрашув қатнашчиларининг диққат марказида бўлди.

Л. Мэзьер учрашув тугаганидан сўнг журналистларга қисқача баёнот берди, у Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик кенгаши қатнашчилари бўлган мамлакатларнинг олий даражадаги учрашуви йилнинг охирида Парижда ўтказилиши мўлжаллانаётганлигини айтиб, бу учрашув Европа хавфсизлиги янги системасини вужудга келтиришда алоҳида аҳамият касб этаётганлигини таъкидлади.

* * *

Франциянинг Атлантика океани қирғоғидаги Ла — Боле деб аталган курорт шаҳарчасида Франция ва Африкадаги француз тилида сўзлашувчи мамлакатлар раҳбарларининг навбатдаги, ўн олтинчи учрашуви очилади. Унда 33 мамлакат вакиллари, шу жумладан, 26 давлат бошлиғи қатнашади. Маҳаллий оммавий ахборот воситаларининг ўқтиришига қараганда, бу галги учрашув алоҳида шароитда ўтмоқда. Бу энг аввало Африка қитъасидаги кўп мамлакатларда ҳозир рўй берган мушкул аҳвол билан изоҳланади. ТФ — 1 телекомпанияси шарҳловчисининг сўзларига қараганда Африка барча соҳаларда оғир тангликни бошидан кечирмоқда. Қитъа зўравонликдан, ижтимоий, сиёсий, этник можаролардан ларзага келмоқда. Бу танглик умумий тусга эга, лекин асосий муаммолар иқтисодиёт билан боғлиқдир.

ЯПОНИЯ. Цукуба шаҳридаги физик-кимёвий тадқиқотлар институти қошидаги илмий марказ тажрибахонасида биотехнологик жараёнларни қўллаш натижасида олинган янги кўкат шундай етиштирилади. «Сунъий» кўкат хуштаъм бўлиб, оддий ўсимликларга қараганда жуда тез ўсади.

ТАСС сурати.

КЕЛАЖАК ТЎҒРИСИДА ҒАМХЎРЛИК

ВАШИНГТОН. Кентукки штатининг Лексингтон шаҳрида 90-йилларда атроф-муҳитни муҳофаза этишга бағишланган Совет — Америка конференцияси очилди. Келажак тўғрисида ғамхўрлик қилиш ана шу конференциянинг асосий мақсадидир. АҚШ ҳукумати вакили К. Гарриман ва СССР Олий Шўросининг экология ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш масалалари қўмитаси раисининг ўринбосари А. Яблоков конференцияни очишар экан, муҳокамага қўйилган масалаларнинг ғоят муҳимлигини таъкидладилар.

Хориждан хабарлар

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ЯНА ГАПИРУВЧИ АХЛАТҚУТИЛАР ҲАҚИДА

● УЭЛЬСНИНГ шарқий қисмида жойлашган Рексхем шаҳри кўчаларида гапирувчи ахлатқутилар мавжудлиги ҳақида аввал ҳам хабар қилгандик. Бу қутилар «Тозаликни сақлаганингиз учун шаҳар шўроси номидан сизга ташаккур» деб ахлат олиб келганларга миннатдорчилик билдирибгина қолмасдан эндиликда кўпгина фирма эгаларининг ўз маҳсулотларини реклама қилишида ҳам муҳим воситага айланган.

Ҳозиргача икки юздан ортиқ фирма маҳсулотлари ойнаи жаҳонда эмас, балки шу қутиларга ёпиштирилиб реклама қилинди. Чунки қутилар гапира олиши билан кўпчиликнинг эътиборини ўзига тортмоқда. Турли фирма эгалари бу имкониятдан унумли фойдаланишмоқда, дейилади Булғориянинг «Орбита» ҳафталигида.

ОММАВИЙЛАШГАН МАҲСУЛОТ

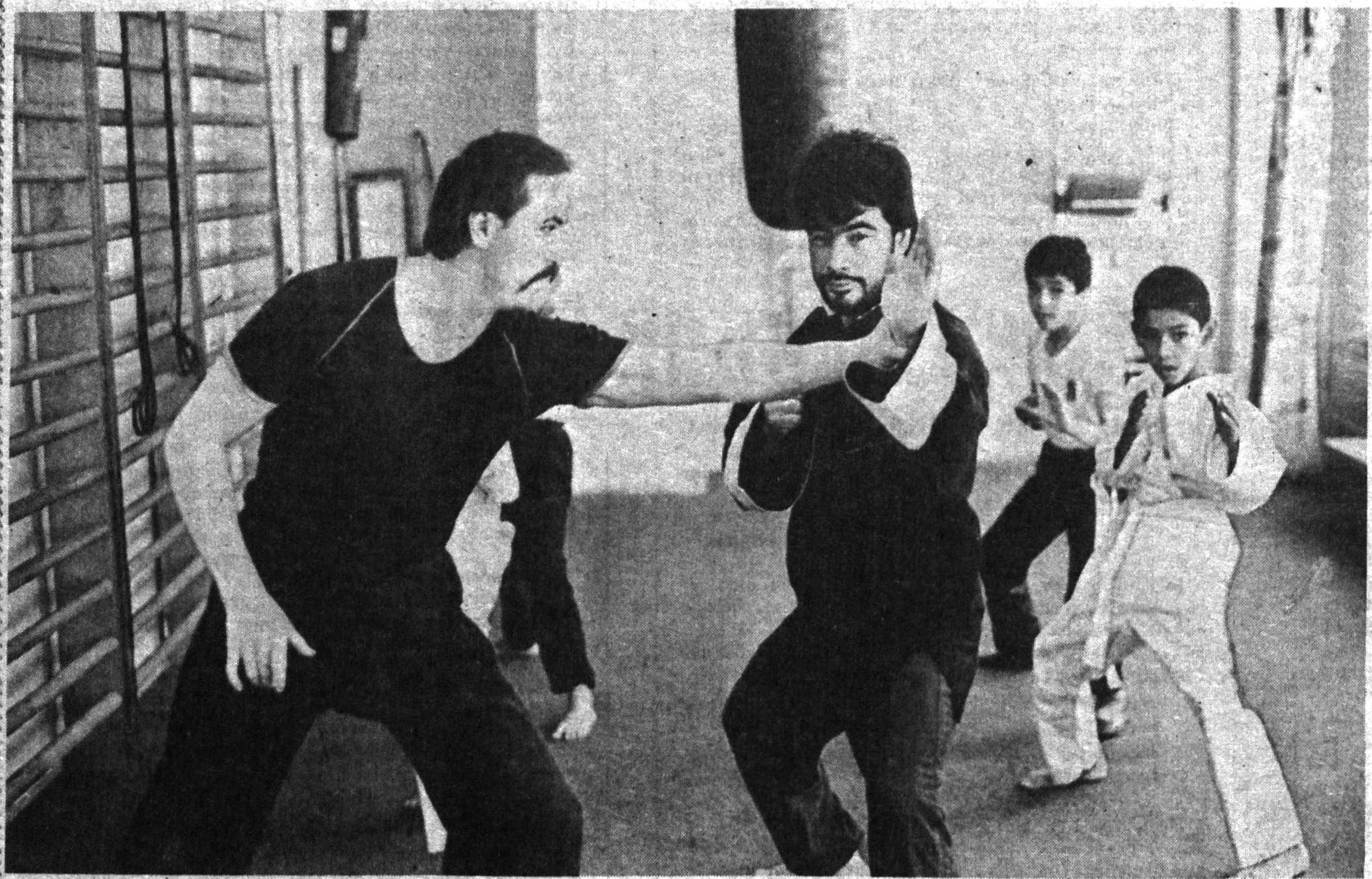
● ФРАНЦИЯДА сўров усули билан ўтказилган тадқиқот шуни кўрсатдики, мамлакатда энг оммавийлашган машғулот бу филателия билан шуғулланиш экан.

Ўлкада мингдан ортиқ клубга бирлашган 4 миллион коллекциячи расмий рўйхатдан ўтказилган. Польшанинг «Дзенник людови» рўзномасининг хабарига кўра, бу тадқиқот турли хил маркаларни тўплаш «эркаклар иши» деган эски ақидани ҳам чиппакка чиқарган. Чунки филателиячиларнинг қирқ фоизини фақат аёллар ташкил қиларкан.

ТЕЛЕФОН ОҒЗАКИ БУЙРУҚНИ БАЖАРАДИ

● АМЕРИКАНИНГ «Белл» корпорацияси ўз харидорларига янги телефон аппаратини тавсия этмоқда. Бу телефонда номер терилмайди, балки оғзаки буйруқ берилса, бас. Масалан, «полиция» сўзини овоз чиқариб айтсангиз телефоннинг ўзи керакли номерни теради. Унинг электрон «хотираси»га шунга ўхшаш 36 атама жойлаштирилган. Улар киши ҳаётида доимо керак бўладиган ташкилот ёки шахсларнинг номларидир.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

Қадим-қадимда шарқ халқларининг севимли машғулотларига айланган спорт турларига бугунги кунда янада қизиқиш орта бошлади. Наманган вилоятининг Косонсой ноҳиясилик Жўрабой Болтабоев Ўзбекистон ССР Давлат жисмоний тарбия институти толиби. У яқинда ўз юртида у-шу секциясини ташкил этиб, ҳамқишлоқларининг шу спорт турига бўлган қизиқишини орттира бошлади. Жўрабой институт қошида тузилган у-шу спорти бўйича малака оширувчилар курсида ҳам таҳсил олди. Бугунги кунда косонсойлик йигит-қизлар у-шунинг сир-асрорларини пухта ўрганмоқдалар.

СУРАТДА: «Қора камар» соҳиби Зафар Кенжаев билан Жўрабой Болтабоевлар машғулот пайтида.

А. РИСҚИЕВ сурати.

Оромгоҳлар маскани

Ёз — дам олиш мавсуми. Айни шу кунлардаги ўзаро суҳбатларнинг мавзуи қаерда ҳордиқ чиқаришу дам олишни қандай ташкил этишга бориб тақалиши табиий. Меҳнат таътилини Бўстонлиқдаги «Оқтош», «Бурчмулла», «Хумсон», Паркентдаги «Кумушкон» ва «Сўқоқ» дам олиш уйларида, «Чотқол» санаторий-профилакторийсида, «Геолог» соғломлаштириш комплексида ва ўша зонадаги бир қатор сайёҳлар базаларида ўтқазаётганлар, тоғ ён бағирларидаги кашшоф лагерларига ўз фарзандларини жўнатаётганлар озмунчами?...

Биргина Бўстонлиқ ноҳиясида жойлашган 208 та курорт, санаторий-профилакторий, дам олиш уйлари, соғломлаштириш комплекслари ва сайёҳлар базаларида ҳамда кашшоф лагерларида йилига 104 мингдан ортиқ киши даволанмоқда ва ҳордиқ чиқармоқда. Ноҳияда ҳали кўплаб оромгоҳлар қуриш имконияти бор. Паркентда ҳам янгидан-янги дам олиш уйлари, кашшоф лагерлари барпо этса бўладиган хушманзара, хушҳаво жойлар етарлича.

Бўстонлиқ ва Паркент ноҳияларини бутунлай курорт ва дам олиш зонасига айлантириш масаласи Тошкент вилоят Шўросининг аҳолини муҳофаза қилиш, экология, меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланиш ва сув хўжалиги масалалари бўйича шуғулланувчи доимий комиссияси муҳокама қилди. Икки тоғли ноҳия ҳудудида меҳнаткашларнинг бардамлигию саломатлигини тикловчи омиллар, янги оромгоҳларни бунёд этиш билан боғлиқ муаммолар ҳақида мутасадди ташкилот ва муассасалар раҳбарлари иштирокида атрофлича гаплашиб олинди.

Вилоят Шўросининг навбатдаги сессиясида мазкур масалани кўриб чиқиш учун тегишли ҳужжатларни тақдим этишга қарор қилинди.

Т. АЛИМОВ.

ҲЕЧ КИМ БЕФАРҚ ҚОЛМАСА

Сирдарё вилоят стоматология поликлиникасининг шифокорлари металлдан ишланган тиш протезларини пайвандлайдиган «Квант-15» лазер аппаратига эга бўлдилар.

Ўтган йилнинг октябрь ойида «Лазер ва табобат» мавзуидаги халқаро конференция стоматология секциясининг мажлислари Гулистонда ўтгани бежиз эмас. Поликлиника мутахассислари протез қуйишда металларга вакуум-плазма ёрдамида ишлов беришни ҳам Ўзбекистонда биринчи бўлиб ўзлаштириб олдилар. Энди эса бу муассаса Тошкентдагина эмас, шу билан бирга узоқ Тюменда ҳам ўз филиалларига эга. Яқинда яна бир филиал Симферополда очилади. Поликлиниканинг ўзи эса Тошкент, Жиззах, Андижон вилоятларидан ва жанубий Қозоғистондан келган беморларни даволамоқда.

Жуда кўп беморлар мазкур шифокорлар жамоасидан мамнун. Айниқса, шифокорлар С. Галиев, Г. Қосимов, Х. Жўраев, А. Павленко, тиш техниклари В. Садатқулова, А. Қутбиддинов, А. Ҳуснов ва бошқаларга миннатдорчилик билдирилмоқда.

ЎҚУВЧИ СОВҒАСИ

Смоленскдаги қонли жанглар бўлган майдонлардан топилган снаряд гильзалари, ўқ тешиб ўтган аскар каскалари, пулемёт қолдиқлари ва бошқа буюмлар Туркистон ҳарбий округи тарих музейининг янги кўргазмасини ташкил қилди. Уруш йилларидан қолган ёдгорликларни музейга тошкентлик мактаб ўқувчиси Костя Лисюк совға қилди. Яқин вақтгача у Смоленскда яшар ва бўш вақтларида ота-онаси билан бирга ҳанузгача дафн этилмаган совет аскарларининг қолдиқларини излаш билан шуғулланарди. Смоленск заминидаги шафқатсиз жангларда юзлаб туркистонлик жангчилар иштирок этишган. Музей экспонатлари уларнинг жасоратлари тўғрисида ҳикоя қилади. Бир вақтлар жанглар бўлган жойларда қанчадан-қанча аскарлар ҳозиргача ҳам беному-нишон ётибди...

Яқин вақт ичида «Смоленск жанг майдонларидан» кўргазмаси янги ёдгорликлар билан тўлдирилади. Бу йил ёзда Смоленск заминида юзлаб кўнгиллилар билан бирга Ўзбекистондан борган отряд ҳам ҳалок бўлган аскарларни изламоқда. Ҳалок бўлганларнинг қолдиқларини қавлаб олишда уларга хизматни Смоленск яқинида ўтказаётган ўзбекистонлик жангчилар ёрдамлашишмоқда.

ШЕЪРИЯТ БЎСТОНИДАН БИР «ОВОЗ» КЕЛУР...

Шеър — ижодкор қалбининг ўтли парчасидир. У кишилик жамиятини азрўйи-азал яшашга, курашга, машаққатларни енгиб ўтишга отлантириб келган. Бу борада ўзбек шеърияти нафақат ўзбек халқини, балки бутун жаҳон адабиёти ихлосмандларини ҳам олтиндек сержило маънавий хазина билан бойита оладиган қудрат ва маънога эга. Шуни ҳам айтиш кераки, бебаҳо жавоҳирларни ўрганиб, тавсиф ва талқин қила билишнинг ўзи ҳам юксак маданият белгисидир.

Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси шеърият кенгаши қошида тузилган «Овоз» («Голос») адабий тўгараги ана шундай олижаноб мақсадларни амалга ошириш ва ўзбек шеъриятини янги-янги номлар билан бойитишга хизмат қилади.

— Бундай адабий тўгарак жумҳуриятда биринчи марта тузилди, — дейди Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси шеърият кенгашининг масъул котиби шоир Маъруф Жалил. — Мазкур тўгаракка аъзо бўлувчилар жиддий синовдан ўтдилар: ҳар бир кирувчининг адабиёт ва шеърият ҳақидаги тушунчалари имтиҳон қилинди.

Шундай қилиб, тўгаракка кириш истагини билдирган юз кишидан йигирма беш нафари имтиҳондан муваффақиятли ўтиб, «Овоз» тўгараги аъзоси бўлди.

Шеъриятда новаторликка эришиш осон эмас. Бу ҳақда тўгарак аъзоларига машҳур шоир ва адабиётшунослар маърузалар айтишади. Янги адабий тўгаракнинг шоири классик адабиётни пухта ўрганиш, миллий анъана ва маданиятга таяниб, ўзбек шеъриятини янада камол топтиришдан иборатдир.

Тўгарак қатнашчилари тарих, эстетикани ўрганиш билан бирга жумҳуриятимизнинг турли колхоз, совхоз ва маҳаллаларида ҳам учрашув ва адабий кечалар ўтказишади.

Адабий тўгаракка шоир Чори Аваз раҳбарлик қилмоқда.

П. НИШОНОВ,
ЎзТАГ мухбири.

23 ИЮНЬ — ШАНБА

● ЎзТВ I

9.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий кўрсатув. 10.00 «Ёз кунларининг бирида». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия). 11.10 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Иқбол» (такрор.). 13.05 «Чорвадор» кўрсатуви. 13.35 «Сиз севган қаҳрамонлар». Кинокўрсатув.

Тижорат кўрсатувлари

14.35 «Вилоят машъали». Жарқўрғон ноҳиясидаги «Сурхон» совхози ҳақида. 15.05 «Уй-жой қурилиши муаммолари». 15.35 Пайариқ ноҳияси «Дилафрўз» ансамблининг концерти. 16.15 «Давр талаби». Самарқанд вилояти Иштихон ва Пайариқ ноҳиялари меҳнаткашларининг ибратли ишлари ҳақида.

* * *

18.05 Кўрсатувлар тартиби. 18.10 «Ассалом, қуёш!». Болалар учун концерт. 18.50 «Насиба». Фильм-концерт («Ўзбектелефильм»). 19.30 «Ахборот» (рус тилида) 19.45 «Оқшом эртаклари». 20.00 Москва. «Вақт». 20.30 «Ўзбек тилини ўрганамиз». 21.00 «Дилдаги гаплар». Фарруҳ Зокиров билан учрашув. 22.00 «Ҳафтанома». 22.40 Телевизион миниатюралар театри. 23.50 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 «Савту калом». Боқи Раҳимзода шеърлари асосида адабий-мусиқий кўрсатув. 9.55 «Капитан Грантни излаб». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 5 ва 6-сериялар.

* * *

18.20 Кўрсатувлар тартиби. 18.25 «Болаларга мусиқа ҳақида». 18.45 «Маугли». Мультфильм. 4 ва 5-сериялар. 19.30 «Новости». 20.00 Москва. «Вақт». 20.30 «Тожикистон ССР Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади». 20.35 Телефильм. 21.25 Нодар Думбадзе. «Қон». Теленовелла. 22.00 «Ахбор». 22.15 «Тавоно бувад, ҳар ки доно бувад...».

Муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

ЁШ ЛЕНИНЧИ
«Молодой ленинец»
орган ЦК ЛКСМ
Узбекистана
Издается на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ:
700083, ТОШКЕНТ
ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ.

ТЕЛЕФОНЛАР:
ҚАБУЛХОНА — 32-56-58
ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65.
513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ.
ИНДЕКС: 64607.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Р — 03321.

Д. — 23488.